Lodzer Tageblat № 133

Opłata pocztowa
uiszcz. ryczałtem

פּרייז 15 גראַשען

לאָדזשער טאַגעבלאַט

היינט 6 זייטען

24-טער יאהרגאַנג | 10 czerwca 1931 r. | מיטוואָך, פ' שלח כ"ה סיון תרצ"א | רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16. טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 100-57, פון אַדמיניסטראַציע 100-47.

שטרייק פון טראַמווייען און אויטאָבוסן אין וואַרשע
ברענגט צו צוזאַמענשטויסען און שיסערייען

וואַרשע. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט 12 מיטאָג האָט אויסגעבראָכן אַ טראַמוויי-שטרייק אין וואַרשע. אין די טראַמוויי-וואַגאָנען, וואָס זענען נאָך 12 געבליבען אין גאַס זענען מעהר קיין פּאַסאַזשירען נישט אויפגענומען געוואָרען, נאָר די וואַגאָנעס זענען אָפּגעפיהרט געוואָרען אין דער רעמיזע.

די סיבה פון שטרייק איז די נייע אַרבייטס-מעטאָדע, וואָס איז איינגעפיהרט געוואָרען אין די טראַמוויי-וואַרשטאַטען דורך אינזש. קוויאַטקאָווסקי, וואָס האָט אַרויסגערופען אַ גרויסע אומצופרידענהייט צווישען די טראַמוויי-אַרבייטער. עס איז דערגאַנגען אַזוי ווייט, אַז די אַרבייטער זענען איהם היינט בעפאַלען און געשלאָגען.

דער טראַמוויי-אַרבייטער-פאַראיין האָט אויפגעפאָדערט די דירעקציע צו בעזייטיגען אינזש. קוויאַטקאָווסקי פון דער אַרבייט, אָבער די לעצטע האָט אין פאַרשטענדיגונג מיט'ן מאַגיסטראַט געזאָגט, דערפון די אַרבייטער זיך צוצופּאַסען צום נייעם אַרבייטס-סיסטעם.

צוליב דעם האָבען די טראַמוויי-אַרבייטער נאָך אַ בעראַטונג בעשלאָסען צו פּראָקלאַמירען אַ שטרייק פון די טראַמוויי און אויטאָבוסען.

דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום האָט אונטערגענומען אַן אונטערזוכונג.

וואַרשע. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אַוואַנד האָט זיך די סיטואַציע אין שטרייק זעהר פאַרשאַרפט.

די שטרייקענדע האָבען געפּרובט אָפּשטעלען דעם טראַמוויי נומער 17. 2 פון זיי זענען דערביי פאַרוואונדעט געוואָרען.

די פּראַקטישע טראַמוויי-אַרבייטער האָבען בעת די אונטערהאַנדלונגען אין אַוואַנד שוין מספּים געווען אָנצונעהמען אויפ'ן פאָרשלאָג פון דער דירעקציע אין די פראַגע וועגען די לוינען אונטערלאָזען אויך צו דיסקוטירען, האָבען די קלאַסען-פאַראייניגונגען זענען דערצו נישט מספּים. עס איז דעריבער נישט בעוואוסט, צי דער שטרייק וועט מאָרגען ליקווידירט ווערען. מען רעכנט זיך אויף נייע אונרוהען.

מלוכה-בודזשעט ווערט פאַרקלענערט מיט 600 מיליאָן זל.

וואַרשע. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אויף דער לעצטער זיצונג פון מיניסטערען-ראַט איז בעשלאָסען געוואָרען צו פאַרקלענערען דעם בודזשעט פאַר'ן לויפענדען יאָהר אויף 600 מיליאָן זל.

מאַטושעווסקי זאָל ווערען פּרעזעס
פון „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ"

וואַרשע, 9. יוני (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) ווי מען שמועסט זאָל דער געוו. פינאַנץ-מיניסטער מאַטושעווסקי בעשטימט ווערען אַלס פּרעזעס פון דער „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ".

סיים-מאַרשאַלעק ביים פּרעמיער

וואַרשע, 9. יוני (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דער סיים-מאַרשאַלעק שוויטאַלסקי האָט היינט בעזוכט דעם פּרעמיער פּריסטאָר און די מיניסטערן סקלאַדקאָווסקי און זאַרושיצקי. דער סענאַט-מאַרשאַלעק ראַטשקיעוויטש האָט היינט בעזוכט דעם אינערן-מיניסטער סקלאַדקאָווסקי.

צוזאַמענשטויס פון שטרייקענדע מיט דער פּאָליציי

וואַרשע. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) נאָכ'ן אויסברוך פון שטרייק האָבען די פּראָקעס אָרגאַניזירט אַ מיטינג פון די טראַמוויי-אַרבייטער, אויף וועלכען עס איז אַרויסגעטרעטען מיט אַ רעדע דער פּרעזעס פון וואַרשאַ-ווער שטאָט-ראַט יאַווראָראָווסקי. אָבער די קאָמוניסטען האָבען איהם אַראָפּגעטראָגען פון דער טריבונע און זיין אָרט איז אַרויף אַ קאָמוניסט. וואָס האָט אויפגעצייגט די אַרבייטער צו פיהרען אַ בשרות-לאָזען קאַמף.

נאָכ'ן מיטינג האָבען די אַרבייטער גע- פּרובט אָפּשטעלען די אויטאָבוסען. דער-ביי איז געקומען צו אַ שאַרפען צוזאַ- מענשטויס מיט דער פּאָליציי. מען האָט געשאָסען אויף די אויטאָבוסען.

נאָכמיטאָג האָבען די אונזשיגער פון דער עלעקטראָוניע געלאָזט און נאָך דעם טראַמוויי נומער 17 אונטער'ן שוץ פון פּאָליציי.

מען דערציילט, אַז צום שטרייק וועלען אויך צושטעהן די אַרבייטער פון די גאַזאָווניע און עלעקטראָווניע.

נעכטיגער קורס פון דאָלאַר אין וואַרשע

וואַרשע, 9. יוני (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) צוליב דער לעגע אויף דער בערלינער בערזע, איז היינט דער דאָלאַר אין וואַרשע געשטיגען אין פּריוואַטען פאַרקעהר ביז 9 זל.

ריטשאַלט אויפן אומזאַץ-שטייער

וואַרשע. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) ווי מיר הערען זיך, זאָל איינגעפיהרט ווערען אַ רוטשאַלט אויפ'ן אומזאַץ-שטייער. דערביי זאָל גענומען ווערען אַלס באַזע דער דורכשניטלכער אומזאַץ פאַר די יאָהרען 1929, 1930 און 1931.

ווירטשאַפטליכע קאָנפערענץ אין מיניסטערען ראַט

וואַרשע. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז פאָרגעקומען אין מיניסטערען-ראַט אַ קאָנפערענץ וועגען ווירטשאַפטליכע פראַגען מיט'ן אנטייל פון פּרעמיער פּריסטאָר און די מיניסטערען זאַלעסקי, סקלאַדקאָווסקי, יאַנטאַ-פּאָלטשינסקי און סטאַזשינסקי.

פאַרחתמעט די ביבליאָטעק פון העכסטען געריכט

וואַרשע (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין שייכות מיט די רעוויזיעס אין העכסטען געריכט, וועגען וואָס מיר האָבען נעכטען געמאָלדען, איז פאַרחתמעט געוואָרען די ביבליאָטעק פון געריכט, וואו די אַרעסטירטע קאָמוניסטען האָבען געהאַט קאָמוניסטישע ליטעראַטור.

געעפענט די סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע ביים פעלקער-בונד
מעמאָריאַל פון „ועד הלאומי" צו דער מאַנדאַט-קאָמיסיע

גענף, 9. יוני (יט"א) היינט הויבט זיך אָן די יעהרליכע סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע ביים פעלקער-בונד. עס וועלען בעהאַנדעלט ווערען אַ ריי פּאַלעסטינישע פּראָבלעמען דערונטער אויך אַ פּעטיציע פון אַראַבישען עקזעקוטיוו.

XVI יאהר
ווילנער טרופּע
אנפיהרער מ. מזאה
הויבט אָן גאַסטראָלירען אינמיטען חודש יוני ה. י.
15-יעריגער יובל-טורנע
ראָזער שטאָט-טעאַטער
פּרטים אין די ווייטערדיגע אַנאָנסען.

לאָדזשער טאַגעבלאַט
האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג

ערקלערונג
אין צוזאַמענהאַנג מיט דער בעקאַנטמאַכונג פון ה' אהרן קליינשטיין אין נעכטיגען „לאָדזער טאַגעבלאַט" ערקלערען מיר אויף פאָלגענדעס:
ה' קליינשטיין האָט שוין קיין שום שייכות ניט מיט אונזער עקספּעדיציע „פּאָלאָניאַ" זייט דעם 7-טן נאָוועמב. 1929, וואָס עס בעשטעטיגט דער רעיענטאַלער אַקט נומער 3439 a און נישט פון דעם 1. יוני 1931, ווי ה' קליינשטיין האָט דער עפענטליכקייט בעקאַנט געמאַכט. פון דעם איז צו זעהן, אַז ה' קליינשטיין זייענדיג שוין 2 יאָהר גענצליך דערווייטערט פון אונזער פירמע האָט מיט זיין בעקאַנטמאַכונג נאָר געוואָלט אויף אַ בייזוויליגען אופן אַרונטעררייסען דעם פּרעסטיזש און כבוד פון אונזער סאָלידער און בעקאַנטער עקספּעדיציע און דערמיט די ג' סוחרים און פאַבריקאַנטען אַריינפיהרען אין אַ מיספערשטענדניש, צוליב וואָס מיר טרעטען געגען איהם אַרויס געריכטליך.
גלייכצייטיג טיילען מיר מיט די ג' סוחרים און פאַבריקאַנטען, אַז אונזער
עקספּעדיציע „פּאָלאָניאַ"
לאָדז, זאַוואַדזקאַ 8, טעל. 132-37
פיהרט ווייטער איהר טעטיגקייט אָהן שום ענדערונגען, אַזוי ווי אַלע יאָהרען ביז-אַהער צו דער גרעסטער צופרידענהייט פון די ג' סוחרים און פאַבריקאַנטען.
מיט אַכטונג
עקספּעדיציע „פּאָלאָניאַ"

Poszukuje się
przedstawicieli
na b. poważny artykuł galanteryjny.
Celem uniknięcia objaśniającej korespondencji, próby wysyła się po otrzymaniu 40 franków franc.
Représentant en nouveautés
A. NIKONOROW
18—Rue Boinod—18
Paris—XVIII e

מאַשין-מצות
ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע און מצה-מעהל, אייער-פּערפעל
ווי אויך סובאָרהעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם
מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט בעקאַנטע און פרישע געבעקסען פון אונזערע
איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע
ג. ווייזנבערג
38 פּעטריקאָווער 38
— טעלעפאָן 143-82 —
פרישטיגע, אווענד-ברויט
ווי אויך „יאַרסקע" מיטאָגען
ווערען אַרויסגעגעבען טעגליך

Ciechocinek
וולאַצלאַווסקאַ גאַס
ווילאַ „Wiktorja"
Dr. med. W. Łaski
אינערליכער אקושער-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 1-טען יוני, 1931.

אַ פראָנט-צימער
(פאַר אַן אונפערהייראַטע פּערזאָן)
גרויס, זוניג, עלעקטריע-בעלייכטונג אין אַ בעלעבטען פונקט פון זאָפּערט ביליג צו פערמיטען. צו ערפאָהרען אין אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאַגעבלאַט" אונטער „ביליג".

Dr. med. J. LUBICZ
Chirurg-Ortoped
האט זיך איבערגעצויגען
פאָלודניאָווא 9, טעל. 163-17
ספּעציאַליסט פון ביינער- און געלענקע-קראַנקהייטען פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער, ווי אויך פון גלידער שווינדזוכט.
נעמט אָן פון 3 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr.med.
Adam Bender
אינערליכע ספּעציעל האַרץ-קראַנקהייטען
נאַרוטאָוויטשאַ 30, טעל. 214-75
נעמט אָן פון 5 ביז 7 נאָכמ.

ווינער אָרטאָפּעדישע פּראַצאָווניע
אונטער דער אויפזיכט פון ספּעציאַליסט דר. לוביטש מאַכט לויט גיפּס-מאָדעלען וואָקלאַדקעס נעגען פּלאַטס-פוס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען און אַפּאַראַטען א. ז. וו. Karola 5

Dr. med.
A. S. Tenenbaum
אינערליכע קראַנקהייטען
האט זיך איבערגעטראָגען
פּיעטריקאָווער 109
טעלעפאָן 220-25 נעמט אָן פון 6—7.30

Dr. Med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר מענער שוואַכע הויט האָר און וועגער. קראַנקהייטען דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע
אַלודניאַוואַ 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 11— פריה און פון 9—5 אָוו. זונטאָג פון 9—1 מיטאָג
פאַר אונבעמיטעלטע לעטשניצע פּרייזן

Dr. med.
I. Wajnberg
Cegielniana 11, tel, 126-02
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציאַליסט פאַר לונגען און האַרץ-קראַנקהייטען בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעהמט אָן אין דערהיים פון 3—5.

Dr. Niewiażski
ספּעציאַליסט
פאַר סיפיליס, טריפּער און מענער-שוואַכע
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען
אוי עלעקטראָ-טעראַפּיע אַנאַליזען.
פאַר דאַמען ספּעציעלער וואַרטע-זאַל.
אַנדזשעיאַ 5 טעל. 159-40
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, און פון 5—9 אָוו. זונטאָג פון ביז 1 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Dr. A. Mazur
וואָסכאָדניאַ 65, טעל. 166-01
נעמט אָן פון 10—1.30 און פון 4—6 אָוונד

Dr. Wołkowyski
צעגיעלניאַנאַ 4
פריער (הצעגיעלניאַנאַ 36)
טעלעפאָן 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט וועגערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע. אַלע-אַרט אַנאַליזע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַלען.
נעמט אָן פון 9—2, און פון 5—9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. M. GOLDFARB
זאַוואַדזקאַ 18, טעל. 153-19
הויט, האָר און געשלעכטס-קראַנקהייטען

Dr. med. H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט- און וועגערישע קראַנקהייטען און קינדער-קראַנקהייטען
נאַרוטאָוויטשאַ 9, טעל. 126-96
נעהמט אָן פון 8—10 און 5—8 אָוונד
אַ ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

שווערע באריקאדען-קאמפען אין האמבורג

מאַקדאָנאַלד און הענדערסאָן וועלען אינגיכן אפּפאָהרן מיט אַ וויזיט אין בערלין

בלוטיגע צוזאמענשטויסען אין דייטשלאנד

האַמבורג, 9. יוני. (ספּ.) הייגט איז דאָ געקומען צו בלוטיגע צוזאַמענשטויסען צווישען קאָמוניסטען און נאַציאָנאַל־סאָציאַליסטען. די דעמאָנסטראַנטען האָבען אויפגעשטעלט באַריקאַדען און אויסגעלאָשען די לאַמטערנעס אין די גאַסען. עס זיינען אויך געמאַכט געוואָרען פּרובען צו ראַבירען די געשעפטען. פון לויט האָט פאַרבאָטען די אַגיטאַציאָנער פון שטאַט אַרויסצוגעהן פון זייערע וואוינונגען. עטליכע פּאָליציאַנטען זיינען בעת די צוזאַמענשטויסען שווער פאַרוואונדעט געוואָרען.

אויך פון אַנדערע שטעט אין דייטשלאַנד מעלדעט מען וועגען צוזאַמענשטויסען מיט דער פּאָליציי.

דער בעריכט פון דער „כותל"-מערבי קאמיסיע

איז שוין פערטיג געווארען אין דעצעמבער פון פאריגען יאהר

ירושלים, 9. יוני (יט"א) דער בעריכט פון דער אינטערנאַציאָנאַלער כותל־מערבי קאָמיסיע איז איבערגעגעבען געוואָרען דעם עקזעקוטיוו פון דער יודישער „אַגענץ", דעם „רבנות הראשית" און דעם אַראַבישען עקזעקוטיוו צו פערעפענטליכען דעם 8. יוני.

די א"י רעגירונג האָט שוין דעם בעריכט בעקומען נאָך אין דעצעמבער פון פאַריגען יאָהר.

פאריזער יוד געשאכטען זיין פרוי

פּאַריז, 9. יוני. (ספּ.) דער וואַרשאַוער יוד מוירוצי גרינבוים האָט מיט אַ ראַזיר־מעסער געשאָכטען זיין פרוי. אין אַ געפערליכען צושטאַנד איז זי אַוועקגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל. מען האַלט, אַז גרינבוים איז גייסטיג אומנאָרמאַל און ער איז איבערגעפיהרט געוואָרען אין אַ משוגעים־הויז.

אונטערגעגאנגען א ענגלישע אונטערוואסער-שיף

לאָנדאָן, 9. יוני. (ספּ.) פון כינא מעלדעט מען, אַז אויפ'ן שטילען אָקעאַן איז אונטערגעגאַנגען אַן ענגלישע אונטערוואַסער־שיף. 2 מאַטראָזען זיינען אומגעקומען.

„עמעס" בערוהיגט די יוד. קיסטארעו

מאָסקווא, (יטא) „עמעס" פערעפענטליכט אַן אַפּעל צו די יודישע קוסטאַרען אין ראַטען־פערבאַנד, רופענדיג זיי פונאַנדערצובויען די קוסטאַרען־אינדוסטריע. די ציימונג דערמאָנט דערביי דעם דעקרעט, וואָס די ראַטען־רעגירונג האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק אַרויסגעגעבען און אויפ'ן יסוד פון וועלכען עס ווערען פערקלענערט ביז איין דריטעל די שטייערן, וואָס וועלען גענומען ווערען פון קוסטאַרען. מיט'ן דאָזיגען אַפּעל האָט דער „עמעס" בדעה צו פערשטאַרקען דעם צוטרוי פון די קוסטאַרען צום דערמאַנטען דעקרעט, היות אַנ'ענליכער דעקרעט, וואָס איז מיט אַ געוויסער צייט צוריק אַרויסגעגעבען געוואָרען, איז באַלד נאָך זיין פערעפענטליכונג צוריקגעצויגען געוואָרען פון דער רעגירונג, וועלכע האָט נישט געוואָלט. אַז דער דאָזיגער דעקרעט זאָל אַרויסרופען שטימונגען, וואָס זיינען געווען כאַראַקטעריסטיש פאַר'ן „נעפּ"-פעריאָד.

מאַקדאָנאַלד און הענדערסאָן

אנגענומען די איינלאדונג צו קומען קיין בערלין

לאָנדאָן, 9. יוני. (ס) מאַקדאָנאַלד און הענדערסאָן האָבען אָנגענומען די איינלאַדונג פון די דייטשע מיניסטאָרען צו קומען קיין בערלין. מען רעכענט, אַז דער וויזיט וועט צושטאַנד קומען בעת די פּאַרלאַמענט־פעריען, אין אויגוסט.

קאנדאלענץ פון וויצע סיים-מארשאלעק צו דער פויערים-פארטיי

וואַרשא, 9. יוני (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) וויצע סיים־מאַרשאַלעק טשעטווערטינסקי האָט היינט צוגעשיקט אַ קאָנדאָלענץ־דעפּעשע צו דער פויערים־פּאַרטיי, צוליב'ן טויט פון פויערים־פּאַרטיי יאַן דאָמבסקי.

ווער קומט אויף גענעראל קאָנזשעווסקי'ס ארט?

וואַרשא, 9. יוני (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די האַלב אָפיציעלע אַגענטור „איסקרא" לייקענט אָפּ אַלע קלאַנגען וועגען די קאַנדידאַטען אויפ'ן אַמט פון וויצע קריגס־מיניסטער. לעת עתה זאָל פערבלייבען אויף זיין אַמט גענ. קאָנאַזשעווסקי. וועגען דעם ווער עס וועט קומען אויף זיין אָרט וועט דעצידירען מאַרשאַל פּילסודסקי, וועלכער איז ווי בעקאַנט אַ גרויסער שוויגער און האָט קיינעם וועגען דעם נאָך גאָרנישט געזאָגט.

הדסה פיהרט קיין א"י קליידונג פאר 36 טויזענד דאלאר

ניו־יאָרק, (יטא) לויט אַ מיטטיילונג פון פרוי פראָמענסאָן, פאָרזיצערין פון דער קליידונגס־אָפּטיילונג פון הדסה, האָט הדסה זייט אָקטאָבער אַריבערגעשיקט קיין ארץ־ישראל זאַכען און קליידונג אין ווערט פון איבער 36 טויזענט דאָלאַר. די אַריבערגעשיקטע זאַכען וועלען צוטיילט ווערען צווישען די הדסה־שפּיטאָלען און אַנדערע אַנשטאַלטען.

—0—

מאראטאריום אויף דריי יאהר

זאל מען האבען צוגעזאגט די דייטשע מיניסטארען אין טשעקערס

לאָנדאָן, 9. יוני. (ספּ.) דער דיפּלאָמאַטישער קאָרעספּאָנדענט פון „דיילי טעלעגראַף" מעלדעט, אַז די דייטשע מיניסטאָרען האָבען בעקומען אַ צוזאַג אין טשעקערס אויף אַ דריי־יעהריגען מאָראַטאָריום. די ציימונג שטעלט פעסט, אַז עס איז גאַנץ נישט געקומען די צייט צו רופען אַ נייע אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענץ וועגען שאַפען אַ נייעם קאָמיטעט פון זאַכקענער פאַר דער ענטשעדיגונגס־פראַגע, דערביי איז די רעוויזיע פון יאַנג־פּלאַן נאָך אַ פריהצייטיגע זאַך. אָבער נעמענדיג אין אַכט די שווערע ווירטשאַפטס־לאַגע פון דייטשלאַנד, זיינען די ענגלישע מאַסגעבענדע פאַקטאָרען גענייגט צו אָנערקענען פאַר דייטשלאַנד אַ מאָראַטאָריום אויף 3 יאָהר צייט.

אנפאל אויף א צוג

טשענסטאָכאָוו, 9. יוני (טעלעפאָניש צום „לאָדז. טאָג.") נעכטען אין אָוונט האָבען גנבים זיך אַרויפגעקריגען אויף אַ משא צוג נעבען טשענסטאָכאָוו און אַראָפּגעגנב'עט קויהלען. דאָס באַהן פערסאָנאַל האָט בעמערקט די גנבה און עס איז פאָרגעקומען אַ שווערער קאַמף מיט די גנבים. אין רעזולטאַט זיינען אָפּגענומען געוואָרען 800 קילאָ קויהלען. די גנבים זיינען אַנטלאָפען.

היינט דעציזיע צי דירעקטאר שילער וועט איבערנעמען די לייטונג אין שטאטישען טעאטער

וואַרשא, 9. יוני (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) נעכטען איז קיין וואַרשאָ אָנגעקומען פון לעמבערג דיר. שילער, וועלכער זאָל ווי בעקאַנט איבערנעמען די לייטונג פון שטאָטישען טעאַטער אין לאָדז. אויף דער היינטיגער זיצונג פון פּוילישען אַרטיסטען פעראיין זאָל דער ענין דעצידירט ווערען.

אַ רייזע פון אייראפּע קיין אַמעריקאַ אין 10 שעה

די רייזע וועט פארקומען הויך אין די הימלען מיט אַ סטראַטאָספערישן אַעראָפּלאַן

(אַ געשפּרעך מיט פּראָפ. פּיקאַרד אין בריסעל)

פּראָפ. פּיקאַרד, וועלכער האָט זיך קונה־שם געווען מיט זיין פליה אין דער סטראַטאָספערע, וויילט איצט אין בריסעל, וואו די באַפעלקערונג האָט איהם מקבל־פנים געווען מיט אַ גרויסער התלהבות, וואָס פאַסט מאַקע פאַר אַ מענש, וואָס איז צוריקגעקומען פון יענע וועלטען. [illegible]

אַ זשורנאַליסט, וועלכער האָט מיט איהם געהאַט אַ געשפּרעך אין בריסעל, שילדערט אַזוי דעם פּראָפעסאָר פּיקאַרד: קודם כל מאַכט ער בכלל נישט קיין איינדרוק פון אַ „בולבער־וואָרים". [illegible]

נאך לאנגע און שווערע ליידען איז געשטארבען אין עלטער פון 22 יאהר אונזער טאכטער און שוועסטער

נ"ע פריידל (פראנקא) מאקרסקא

בת ר' קלמן משה נ"י

די לויה קומט פאָר היינט מיטוואָך, דעם 10-טען יוני 2 אַ זייגער נאָכמ. פון טרויער־הויז, שרודמיעסקאַ 56 (פריהער נאָוואָ־צעגעלניאַ 22) וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

עלטערן, שוועסטערן און פאַמיליע.

אלטע בעלי-עבירה'ניקעס

(ה) דער 59-יעהריגער יאַן קאַטשמאַרעק האָט צוזאַמען מיט זיין פריינד, דעם 60-יעהריגען קאַן מאַרקאָווסקי, בעשלאָסען זיך אויפצופּרישען די אַלטע יאָהרען. זיי האָבען אַנגעלאַרען די 19-יעהריגע אירענאַ נאָוואַק און מיט איהר זיך פערוויילט אַ גאַנצע נאַכט. אַז זי האָט געוואָלט אַוועקגעהן, איז איהר געווען וועגן [illegible] 25 זל. זי האָט פערלאַנגט 50 זל. אונז נישט, האָט זי געדראָהט, אַז זי וועט מעלדען, דאָס די אַלטע לייט האָבען זי פערפיהרט. דער סוף איז געווען, אַז זיי האָבען זיך געשלאָגען. געכטען זיינען זיי פער'משפט געוואָרען צו 4 און 3 חדשים תפיסה.

נאַכט-דיזשורען אין די אפּטייקען

היינט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: א. דאַנצער, זגערזשער 54; וו. גראָשקאָווסקי, 11 ליסטאָפּאַד 15, סוקצ. ם. גאָרפּין וסכאָדניא 54, סט. באַרטאָשעווסקי פּיעטריקאָווער 164, וו. העמפעלינסקי אַנדזשעיאַ 26, א. שימאַנסקי פּשענדזשעלניאַנאַ 75.

פראצעס געגען ג. דעפּוטאַט צערבע

(פ) דעם 12. ד. ח. וועט דאָס קרייז־געריכט ווידעראַמאָל בעטראַכטען דעם פּראָצעס געגען געוו. לאָדזשער דעפּוטאַט צערבע

מעמאריאל פון יוד. אגענץ צו דער מאנדאט-קאמיסיע וועגען דער ענטוויקלונג פון א"י אין 1930

די בעפעלקערונג און איהר צוואוקס. — די איינוואנדערונג און אויסוואנדערונג. — דער ארבייטס-מארק

גענף, (יט"א) אין פאַרגלייך צום באַריכט וועגען דער אַנטוויקלונג פון דער יודישער נאַציאָנאַל־היים אין 1930, וועלכען די יודישע אַגענץ האָט פאָרגעשטעלט דער מאַנדאַטן־קאָמיסיע פון פעלקער־בונד, ווערט אָנגעוויזען אויף די [illegible]

[illegible]

[לא]דזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט-אן פון 6 ביז 7 אין אווענד
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

[אדר]עס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

[מ]עשה זלאטשעוו

די געשעהענישען, וואס האבען זיך אין דער פאריגער וואך אפגעשפילט [אין ז]לאטשעוו, ברענגען אונז צו זעהר טרויעריגע רעיונות. עס ווייזט זיך ארויס [...] גאנץ מעגליך, אז אין א „רוהיגער" צייט, אין א שטימונג, וואס ווייזט אויס [ז]יין זעהר ווייט פון אנטיסעמיטיזם, איז געקומען צו זעהר ערנסטע עקסצע-[סען] וואו עס זענען געשלאגען געווארען מכת רצח צעהנדליגער אונשולדיגע [יוד]ען און עס זענען דעמאלירט געווארען. א גאנצע רייה יודישע וואוינונגען, [...] דערפאר, וואס געוויסע עלעמענטען האט זיך פערגלוסט צו פערשפרייטען [...] ידיאטישע בייקע וועגען א יודישער פראוואקאציע בעת א קאטוילישער פרא-[צעסי]ע. עס איז געווען גענוג, אז די פיהרער פון ארטיגען „סאקאל" זאלען וואר-[פען] א לאזונג, און עס זאל זיך תיכף צונויפקומען א המון פויערים פון די ארו-[מיגע] דערפער, וועלכע האבען געמאכט א פארמעלען פאגראם אינ'ם שטעטעל.

[...]מיר חזר'ן נאכאמאל איבער: אין דער צייט, ווען די בעציהונגען צווישען [דער] פוילישער בעפעלקערונג מיט דער יודישער זענען נישט אזוי שלעכט... און [ד]ארף קודם כל פעסטגעשטעלט ווערען, אז די ארטיגע מאכט האט נישט גע-[וואוסט] אינגאנצען, ווי עס געהער צו זיין. זלאטשעוו איז נישט קיין דערפעל, [ז]איז א גאנץ-נישקשה'דיג שטעטעל פון 5000 איינוואוינער, מיט א שטאט-גע-[מיינדע], עס איז דעריבער שווער צו פערשטעהן, פארוואס דער ארטיגער פאליציי-[קאמיס]ארונעק האט זיך נישט לכתחילה פערשטענדיגט מיט דער שעראדזער סטא-[ראסט]ווא און האט נישט געפאדערט, אז מען זאל תיכף ארויסשיקען פאליציאי-[פ]פערשטארקונג, כדי צו זיכערען די רוה אין דער שטאט. דער פאליציי-קא-[מענד]אנט האט זיך בענוגען געלאזט דערמיט, וואס ער האט בערוהיגט די יודישע [בעפ]עלקערונג, און ווייטער גארנישט מעהר געטון. ווען עס איז אין אווענד גע-[קומע]ן צו די עקסצעסען, האט זיך דער שוואכער פאליציי-פאסטערונעק, וועלכער [בעשט]עהט פון 3 פערזאן, נישט געקענט קיין עצה געבען מיט דעם צעווילדע-[ווערט]ען המון, עס איז דעריבער נישט קיין וואונדער, וואס די פינסטערע העצער [האב]ען דערגרייכט דאס זייעריגע, געשלאגען און פערוואונדעט צעהנדליגער יודען [...] אז מען דארף נאך סוף כל סוף זיין צופרידען, וואס עס האט זיך געענדיגט [אהן] מענשליכע קרבנות... ערשט שפעטער, ווען עס איז שוין געווען אביסעל צו [שפעט], האט זיך דער זלאטשעווער פאליציי-קאמענדאנט געווענדעט נ־ך הילף [קיין] שעראדז, און דאן איז ערשט צוריקגעשטעלט געווארען די ארדנונג. פון דא-[נע]ן דרינגט ארויס, אז די זיכערהייטס-מאכט אין די קליינע שטעטלעך דארף קודם כל געדענקען, אז ווען עס האלט ביים דערהאלטען די רוה און ארד-[נונג] מאך נישט געמאכט ווערען קיין שום חילוק צווישען די בעזונדערע שיכטען [פון] דער בעפעלקערונג. ווארום מאטעריעל ליידט טאקע בלויז דער יוד, וואס [ווערט] געשלאגען געווארען, אבער מאראליש ליידט דערפון דער גוטער נאמען פון [דער] מלוכה.

ווי מיר ווייסען, איז דער אינספיראטאר פון די עקסצעסען געווען איינער [פון] די זלאטשעווער בויקאט-טוערס. עס האנדעלט זיך שטענדיג וועגען קאנקו-[רענ]ץ... אבער רעדען רעדט מען וועגען פראוואקאציעס... צו דעם צוועק האט [מען] זיך אפילו בענוצט מיט וויטעריאל, ביז איצט האבען די העצערס געוואוסט [...] דען גיסען אראפ פון די פענסטער קאכעדיג וואסער אויף די קעפ פון די [יודען]. טעג, אדער מען ווארפט פון דארט ארויס שטיינער... די עקספאזיטור פון [דער] אנאנימע מליכה אין זלאטשעוו איז געפאלען אויף א מעהר טייוולאנישע [אידע]ע, צו איהרע פינסטערע צילען האט זי זיך בענוצט מיט דעם געפעהרלי-[כען] וויטעריאל. די יודען האבען אפגעגאסען מיט וויטעריאל די קריסטען, וואס [זענע]ן געגאנגען אין דער פראצעסיע, און די דאזיגע אידיאטישע שקרים, האבען [...] ערגען די פיהרער פון „סאקאל", די לעהרער פון די פאלקס-שולען, אפגעא-[זאגט] אין העצענדיג דעם פויערישען המון, אז ער זאל זיך ווארפען אויף די [יודען]. עס איז זעהר טרויעריג, וואס עס עקזיסטירען א זעלכע „פיהרער", און [...] טרויעריג איז וואס די נארישקייט אין דארף איז אזוי גרויס, אז דאס אלץ [קען] פאסירען אין א צייט, ווען עס איז פולקאם „רוהיג". יעדענפאלס איז דאס [...] א פערדעכטיגע רוהיגקייט...

ד"ר וו. בערקעלהאמער.

קורץ און שארף

אונזער „שותף"...

יודען האבען געגאסען וואסער אויף א פראצעסיע! דער בלבול איז אלט, ווי דער יודישער גלות. נו איז נאך דאס ארט, וואס מען האט אויסגעקליבען דעם בלבול צו אינסצענירען. אבער נישט-וויליגנדיג דערמאנען מיר זיך אן אזא שטאט זלאטשעוו, וועלכע שליב אש האט פעראייביגט אין „קדוש השם". אבער ווי ווייט איז פון יענער שטאט, דארט ערגיץ אין סטעפ, צו דעם קליינעם פערגעסענעם שטעטעל אין פוילען. ווי ווייט איז פון יענע יודען, וואס טרעטען ארויס אקטיוו אין אנ'עת צרה און זענען פעהיג אויף קדוש השם, צו די דערשלאגענע, צושראקענע יודען אין שטעטעל הייגט! אבער נאך גרעסער איז דער מהלך פון דעמאלט ביז הייגט אין דער היסטארישער פערספעקטיווע. דארט האט עס געגאלטען נאר אונז. הייגט האבען מיר א שותף צום בלבול און דווקא א מעכטיגען שותף. מען ווארפט מאכן אונז דעם שמוץ, אבער מען מיינט צו טרעפען א פארטיי, א שיטה, געגען וועלכער מען קען דירעקט נישט קעמפען. ווייל מען איז צו שוואך, נוצט מען אונז אויס פאר'ן שעיר לעזאזל...

דער ענין זלאטשעוו דערמאנט אונז, אז דער שונא שטעהט אויף דער וואך און אז אויך מיר מוזען זיין שטענדיג אויף דער וואך.

ש. י. סטופניצקי
(אין „לובל. טאגבלאט")

* * *

...און זיין שולד

מ'זאגט, אז דאס האבען פראוואצירט די ענדעקעס, וועלכע האבען געמיינט נוט אזוי די יודען, ווי די רעגירונג. זי צו קאמפראמיטירען. אבער גרינגער ווערט אונז דערפון נישט.

ס'איז גרינג פאר דער רעגירונג צו בא-קעמפען די ענדעקעס, ווי א פאליטישע פארטיי; ס'איז אבער נישט אזוי גרינג צו בעקעמפען די לעבענסוויכטיגקייט אין די הערצער פון די מיליאנען מאסען, אויסצווארצלען די אפגעפרעמדקייט און שנאה צום יודישען מיטבירגער. אויף אט דעם געביט האט די סאנאציע גאר נישט געטון.

ווי אמאל, אין דער פינסטערער צארי-שער צייט, אזוי אויך איצט שטעהען יו-דען און אלע אמטען מחוץ דעם בעריגער, אימעטום, אויף אלע געביטען, זענען זיי בירגער פון דער צווייטער מדרגה. הייגט פון וואנען זאל קומען די פערשטענדניש און דער צוטרוי? ווי אזוי זאל ווערען אויסגעריבען די לעבענסוויכטיגקייט אין די שעדליכסטע בלבולים?

פ. ק.
(אין „אונזער לעבען")

—:0:—

א חודש תפיסה פאר שענדען א שוהל

פ ר א נ ק פ ו ר ט, (יטא) דאס געריכט אין ביבעריך (אין דער נאהנט פון וויס-באדען) האט פער'משפט אויף א חודש תפיסה א געוויסען ארבייטער, וועלכער האט בעשמירט מיט האקענקרייצען די וואנד פון דער ארטיגער שוהל. פאר אנ'עהנליכען פערברעכען זענען מיט א קורצער צייט צוריק פער'משפט געווא-רען 3 אנדערע ארבייטער.

בריף פון ד"ר ווייצמאן צום הויך-קאמיסאר פון א"י

וואס איז געווארען בייגעלעגט צום יעהרליכען בעריכט פון דער אגענץ וועגען דער ענטוויקלונג פון ארץ-ישראל אין 1930.

ג ע נ ף, (יט"א) צו דער סעסיע פון דער מאנדאטן-קאמיסיע ביים פעלקער-בונד האט די יודישע „אגענץ" צוגע-שטעלט א מעמאריאל, וואס ענטהאלט איהר יערליכען בעריכט וועגען דער ענטוויקלונג פון דער יודישער נאציאנאל היים אין יאהר 1930. דער בעריכט איז צוגעשיקט געווארען דער מאנדאטן-קא-מיטע דורך דער א"י-רעגירונג. עס איז צו איהם בייגעלעגט א בריף פון ד"ר חיים ווייצמאן צום הויך-קאמיסאר פון א"י ישראל. אין דעם בריף דערמאנט ד"ר ווייצמאן וועגען די דריי רעגירונגס-דאקומענטען פון לעצטען יאהר (בעריכט פון סער דזשאן האפ-סימפסאן, ווייס-בוך פון לארד פאספילד און מאקדאנאלד-בריף) און שרייבט צווי אנד.:

בעת די רעגירונג פון זיין מאיעסטעט האט אין מאי 1930 בעשלאסען צו דע-לעגירען סער דזשאן האפ-סימפסאן קיין א"י, האט די יודישע „אגענץ" געהאט א בעין פארגעפיהל צוליב דעם, וואס אזא וויכטיגע און פונדאמענטאלע אויפגאבע איז איבערגעגעבען געווארען בלויז איין מאן, וועלכער איז נישט גרינדליך בעקאנט מיט די יסוד-פראבלעמען פון דער מאנ-דאט-פאליטיק, און וואס וואלט זיינע אינ-פארמאציעס געמוזט בעקומען פון צווי-טער האנד אין משך פון א קורצען בע-זוך אין א"י, דערצו אין א צייט, ווען די עקאנאמישע בעדינגונגען — און דאס נישט בלויז אין א"י — זענען ווייט נישט נארמאל. נישט קוקענדיג אבער דערויף, האט די יודישע אגענץ בעאויפ-טראגט איהרע רעפרעזענטאנטען אין א"י מיטצוהעלפען אין אלעם מעגליכען סער דזשאן סימפסאנ'ען אין זיינע אונטער-זוכונגען, און אין זיין רשות זענען אהין בעפארענישען געשטעלט געווארען אלע אינפארמאציעס, מיט וועלכע עס האט דיספאנירט די א"י-עקזעקוטיווע פון דער „אגענץ".

דער סימפסאן-בעריכט האט פאלשטענ-דיג בעוויזען, אז אונזערע בעפירכטונגען זענען געווען ריכטיג. — ווייט-געהענדע מסקנות זענען געמאכט געווארען פון ציפערן, וואס זענען נישט ענטשפרעכענד אויסגעפארשט און קריטיש קאנטראלירט געווארען, אפילו ווען די דאזיגע ציפערן זענען געשטאנען אין סתירה מיט דאטע'ן, וואס זענען שוין אין פריהערדיגע צייטען אפיציעל אנגענומען געווארען. ווירקליך, שטיצען זיך פיל פון די צומיטסטען פונ-דים-אנטאפענדיגע און ווילטיגסטע מסקנות פון סער סימפסאן (ווי, למשל, וועגען פראצענט „לאנדלאזע" אראבער אדער וועגען די קאסטען פון יודישער לאנדווירטשאפטליכער קאלאניזאציע אין א"י) בסך-הכל אויף אונגליקליך-פאל-שער אויסרעכענונג פון סטאטיסטישע מאטעריאלען. די דאטען, אויף וועלכע עס שטיצען זיך סער סימפסאנ'ס הויפט-מסקנות, זענען אנאליזירט אין א ספע-ציעלען ענטפער-מעמאריאל פון דער יודישער אגענץ.

אלענפאלס, שרייבט ווייטער ד"ר ווייצמאן, האט דער סימפסאן-בעריכט געדראפט זארגפעלטיג אונטערזוכט און דיסקוטירט ווערען. אנדער מען וואלט פון איהם געדראפט מאכען דעם אויס-גאנגס-פונקט פאר א בעשטימטער פא-ליטיק. אין אזא אונטערזוכונג און דיס-קוסיע באזירט אויף די פרינציפען פון מאנדאט, וואלט די אגענץ גערן זיך בעטייליגט צוזאמען מיט זיין מאיעס-טעט'ס רעגירונג און מיט פארשטעהער פון די אראבער. די אגענץ וואלט געוואלט גרייט צו זיכען אין דעם סימפסאן-בע-ריכט, נאכ'ן אנאליזירען און אויספארשען איהם, א בשותפות'דיגען יסוד פאר דער פארמולירונג פון א בעשטימטער פא-ליטיק.

אבער גלייכצייטיג מיט דעם סימפסאן בעריכט איז ערשינען א פאליטישע דעק-לאראציע (דאס פאספילד'שע ווייס-בוך), אין וועלכער עס זענען אקצעפ-טירט געווארען די הנחות און מסקנות פון דעם בעריכט און וועלכע איז געגאנ-גען נאך פיל ווייטער אין ארויסציהען מסקנות אין די פראגען פון באדען און אימיגראציע, מסקנות, וואס זענען שעד-ליך פאר דעם יודישען ווערק אין א"י. אין פיל פארשלאגען פון ווייס-בוך האבען מיר אנגעזעהן אנ'ערנסטע פער-לעצונג פון די מאנדאט-פארשריפטען און זיינע פרינציפען. עס האט זיך גע-שאפען א לאגע, אין וועלכער איך האב איינגעזעהן, אז די אגענץ קען ווייטער נישט צוזאמענארבעטען מיט דער מאנ-דאט-מאכט, וואס עס איז דאך ביז דאן געווען דער יסוד פון אונזער פאליטיק. איך האב דעריבער בעשלאסען צו רעזי-גירען פון דער פרעזידענטשאפט פון דער יודישער „אגענץ" און ציוניסטישער ארגאניזאציע און צוזאמענרופען דעם ציוניסטישען קאנגרעס און דעם אגענץ-ראט, כדי זיי זאלען בעשליסען אנגאצע-נעמען די ענטשפרעכענדע אקציע. גלייכ-צייטיג האט די יודישע אגענץ אויסגע-ארבעט אין א מעמאר איהרע טענות וועגען דעם ווייס-בוך (פארפאסט דורך לעאנארד שטיין).

אין נאוועמבער 1930, דערציילט ד"ר ווייצמאן לכתוב, האט זיין מאיעס-טעט'ס רעגירונג אנגעלאדען פארשטע-הער פון דער אגענץ צו קאנפערירען מיט א סוב-קאמיטעט פון קאבינעט וועגען ענינים, וואס זענען ארויסגעשוואומען פון דעם ווייס-בוך. בעת די קאנפערענ-צען, וואס זענען פארגעקומען אונטער'ן פארזיץ פון אויסערן-מיניסטער, איז אונז געגעבען געווארען די געלעגענהייט פאר-צושטעלען אונזער זאך. מיר זענען אויס-פיהרליך און עהרליך אויסגעהערט גע-ווארען, און אלס בועל-יוצא פון די קאנ-פערענצען איז דעם 13-טען פעברואר ה. י. אין דעם פארלאמענט-בלאט פאר-עפענטליכט געווארען א בריף פון פרעמ-יער-מיניסטער, אדרעסירט צו מיר, א בריף, וואס דארף בעטראכט ווערען אלס אויטאריטאטיווע אינטערפרעטאציע פון דעם אקטאבער ווייס-בוך אין די פרא-גען, וועלכע דער בריף בעהאנדעלט. נאכ'ן בעקומען דעם בריף האב איך, אין מיין אייגענעם נאמען, פארעפענטליכט אנ'ערקלערונג (א קאפיע ווערט בייגע-לעגט אין דעם בריף צום הויך-קאמי-סאר), אין וועלכער איך האב אויסגע-דריקט מיין מיינונג, אז, וואס שייך דער יודישער אגענץ, האט דער בריף פון פרעמיער צוריקגעשטעלט דעם יסוד פאר דער צוזאמענארבעט מיט זיין מאיעס-טעט'ס רעגירונג. דער 17-טער ציוניס-טישער קאנגרעס איז צונויפגערופען אויף דעם 29-טען יוני און די 2-טע סעסיע פון אגענץ-ראט אויף דעם 15-טען יולי, און אויף די דאזיגע קאנפערענצען וועל איך בעריכטען וועגען דער לאגע, וואס האט זיך געשאפען דורך דעם בריף פון פרעמיער-מיניסטער. דער ענדגילטי-גער בעשלוס געהערט צו די דאזיגע קערפערשאפטען.

די שווערע לאגע אין אמעריקא

די באנקראטען-מגפה פון די היגע בענק און די פאלגען דערפון. — די ניי-געגרינדעטע יודישע ארגאניזאציע „דער יודישער קאאפעראטיווער דארף אין אמעריקא".

(בריף פון אמעריקא צום „לאדזער טאגעבלאט") — פון י. מ. פאזנאנסקי

עס איז באמת זיך שווער צו מאכען א בעגריף וועגען דער איצטיגער לאגע אין דער „גאלדענער מדינה". עס איז גענוג צו מאכען א שפאציר איבער די „ברעד ליינס" (די רייה נאך ברויט), זעהען די טויזענדער מענשען, וואס ווארטען שעה'ן לאנג צו בעקומען א שטיקעל ברויט און א טעפעל קאווע. עס איז גענוג זיך צו בעקאנען מיט דער געוואלדיגער ציפער פון ארבייטס-לאזיגקייט און זעהען, וועלכע פער-צווייפעלטע שטימונג עס הערשט אין די רייהען פון פערשידענע סוחר'ישע און אינדוסטריעלע קרייזען, כדי צו האבען א פארשטעלונג וועגען דער אמת'ער לאגע. נעכטיגע גבירים זענען היינטיגע בלוטיגע ארימעלייט און עס איז נישט קיין וואונדער, וואס טאג' טעגליך ווערט אין דער פרעסע און אויף עפענטליכע פערזאמלונגען אויף פערשידענע אופנים בעטראכט און בע-לויכטען די איצטיגע לאגע. מען האט שוין אנגעהויבען צווייפלען אין די אלע הבטחות פון הובער'ס „פראספעריטי", אז אט-אט וועט אלץ ווידער גוט ווערען.

אין צוזאמענהאנג מיט דער דאזיגער ניי-געשאפענער לאגע האט זיך פאר דער לעצטער צייט אריבערגעטראגען איבער'ן גאנצען לאנד ממש א כוואליע פון א באנקראטען-מגפה פון די בענק, וואס האט זיך אנגעהויבען אין סאמע הארץ פון ניו-יארק און פערשפרייט זיך וואס אמאל ווייטער אין פערשידענע שטעט און שטעטלעך.

דער חורבן, וואס די באנקראטען פון די בענק האט אנגעמאכט, איז אינגע-הויער גרויס. די טרויעריגע סצענעס, וואס שפילען זיך נאך אפ ביי די טי-רען פון די געשלאסענע בענק, זענען אין לשער.

מיט שרעק און פערצווייפלונג זענען אנגעפילט די הערצער פון די דעפאזי-טארס, וואס זייער צאהל דערגרייכט אין די הונדערטער טויזענדער, און לעת עתה לעבט מען נאר מיט הבטחות.

* * *

לויט דער איניציאטיווע פון היגען געזעלשאפטליכען עסקן און שול-טוער אהרן געוועלשטיין, וועלכער שטאמט פון רוסלאנד, איז דא לעצטענס גע-גרינדעט געווארען א יודישע ארגאניזא-ציע א. נ. „דער יודישער קאאפעראטי-ווער דארף אין אמעריקא". די פרא-מינענטסטע און אנגעזעהענסטע פער-זענליכקייטען האבען זיך פעראינטערע-סירט מיט דער דאזיגער נייער בעוועגונג און עס ווערט איצט געפיהרט א לעבהאפטע און אינטענסיווע טעטיגקייט צו בעזעצען יודען אויפ'ן לאנד. אין ניו-יארק ווערט די בעוועגונג פראפא-גאנדירט און טעארעטיש געפיהרט פון דר. חיים זשיטלאווסקי, וועמענס ארטיק-לען וועגען דער פראגע האבען ארויס-גערופען אנ'אונגעהויערען אינטערעס. פילאדעלפיא קומט אויך אויס צו שפי-לען א בעדייטענדע ראלע אין דער דא-זיגער בעוועגונג, צו שאפען פאר יודען מעגליכקייטען זיך צו נעמען צו פרא-דוקטיווער און קאנסטרוקטיווער ארבייט.

* * *

די טעג איז ארויסגעפאהרען קיין פוילען אויף א בעזוך דער היגער שול-טוער יוסף קאוויאר, וועלכער וועט אויך בעזוכען לאדז און זיך אויפ'ן ארט בע-קענען מיט'ן מצב פון די יודישע שו-לען. קאוויאר איז אליין א לאדזער און שפילט א בעדייטענדע ראלע אין דער לייטונג פון דעם יודישען שול-וועזען אין אמעריקא.

דער יודישער נאציאנאלער פערבאנד האט צוליב'ן אפפאהרען פון קאוויאר'ן איינגעארדענט א באנקעט.

[ד]ער עקס-קעניג הוסיין פון העדזשאס

דער „בעפרייער" פון די אראבער און געגנער פון דער יודישער נאצ. היים.

II.

מיר האבען שוין פריהער אנגעוויי[זען], [...] האבען די ענגלענדער אין דעם אפ[מאך], וואס זיי האבען געשלאסען מיט [הוסיינ]'ען, איהם צוגעזאגט מיטצוהעלפען [איהם צ]ו שאפען א פאן-אראבישע מלוכה. [...] האט זיך פארגעשטעלט די דא[זיגע] „אימפעריע" אלס א פעדעראציע [פון] אראבישע מלוכות און מלוכה'לעך [צוזאמען] מיט ארץ-ישראל. אבער ביינע [...] האט ענגלאנד קיין שום הבטחות [נישט] געגעבען דעם קעניג פון העדזשאס. [דאס] האט שוין אנגעוויזען משערטשיל [אלס] קאלאניען-מיניסטער אין יאהר [...] און שפעטער א גאנצע רייה הויי[ע] [בא]אמטע פון קאלאניאל-אפיס און [...] ענגלישע פאליטיקער און מלוכה[-לייט]. אין דעם אפמאך, וואס ענגלאנד [האט] געשלאסען מיט הוסיינ'ען, ווערט [...] אויסדריקליך געזאגט, אז פון די [לענדער], וועלכע דארפען בילדען אין דער [צוקונפט] די פאן-אראבישע קאנפעדערא[ציע], [ווער]ען אויסגעשלאסען יענע געבי[טען], וועלכע עס עקזיסטירען בע[צוג] אפמאכען מיט אנדערע צדדים [און] דערצו געהערט דאך אויך די [באלפור-דעקל]אראציע. דאס איז אנ'אפ[מאך], [וואס] די ענגלענדער האבען געשלא[סען מיט] יודישען פאלק. אין א פע[...] [...] וועגען אויך געוויסער בע[...] [...] די לענדער, וועלכע ווערען אויס[געשלאסען] פון דער פאן-אראבישער [...] דאס זענען די געביטען, [...] אויף מערב-זייט פון דער [ליניע דמ]שק—האמס—אלעפא" און לויט [דעם] צוזאגב צו דעם דאזיגען [...] „די פארלענגערונג פון דער [...] ליניע צו דרום צו", ד. ה. אלץ [...] ארץ-ישראל און א גרויסער טייל [פון עבר-ה]ירדן. אויפ'ן גרונד פון דער [...] אפגרענצונג פון די [...] האבען די יודען א גערעכטע

טענה, אז די ענגלענדער זענען בעגאנגען א גרויס אומרעכט דערמיט וואס זיי האבען אפגעריסען פון א"י דעם מערב-טייל פון עבר-הירדן צווישען ירדן און דער העדזשאס-באהן.

הוסיין האט זיך אבער נישט גערע-כענט מיט די אלע פעווארענישען בנוגע א"י. ער איז זיכער געווען בעז זיך, אז די ענגלענדער וועלען איהם סוף כל סוף נאכגעבען. און דערוועגע האט ער גע-האלטען אין איין העצען די אראבער אין א"י געגען די ציוניסטען, געגען דער באלפאר-דעקלאראציע און געגען ענג-לאנד. דאס איז שוין געווען אביסעל צופיל. ער האט זיך גאר פערגעסען, אז אזוי גיט ווי די אלמעכטיגע ענגלענדער האבען איהם געמאכט פאר א קעניג און א הב געשטיצט געגען די אנדערע אראבישע פירשטען, וואס האבען רייוואלי-זירט מיט איהם, קענען זיי איהם אויך איבער נאכט מאכען פאר אויס קאפאב-לגוש-מאכער און צושטערען אלע זיינע פלענער און חלומות. און ווען ער האט זיך ענדליך ארומגעזעהן, וואס פאר א שווערען פעהלער ער האט געמאכט, אנטרעטענדיג זיך מיט ענגלאנד, איז שוין געווען צו שפעט — די ענגלענדער האבען זיך אפגעווענדעט פון איהם און זיך גענומען „חבר'ן" מיט זיין גרעסטען געגנער, איבן-סאוד. דאס איז געווען דער אנהויב פון סוף.

איברינגענס האט זיך געשאפען אזא לאגע, אז נישט די ענגלענדער האבען נעהאט א מעגליכקייט מקיים צו זיין זייערע הבטחות און נישט הוסיין איז אימשטאנד געווען צו גרינדען א פאן-אראבישע מלוכה, אפילו ווען די ענגלענ-דער זאלען איהם געווען אונטערשטיצען. די ענגלענדער האבען נישט געהאט די מעגליכקייט הערצו, ווייל אין דערזעלבער צייט און אויך פריהער האבען זיי נע-האט נעשלאסען אפמאכען מיט אנדערע אראבישע מלוכות און זיי גאראנטירט זייער פאליטישע אומאפהענגיגקייט. און הוסיין איז נישט אימשטאנד געווען צו פערווירקליכען זיין פלאן, ווייל ער איז געווען זעהר נישט פאפולער און האט איבערהויפט נעהאט ווייניג אנהענגער אין דער אראבישער וועלט. דאס ריכטיג אראביען. די מלכות פון דער אראבישער האלב-אינזעל, האבען בכלל נישט גע-האט קיין שייכות צו הוסיינ'ס פאן-אראבישע פלענער און האבען אפילו קיין אהנונג נישט געהאט וועגען דער „פאן-אראבישער בעוועגונג" און וועגען דעם נייעם „קעניג", וועלכער האט זיך אליין געקרוינט אלס פיהרער פון דער דאזיגער בעוועגונג. פון די הערשער פון דער אראבישער האלב-אינזעל האט הוסיינ'ס „הוצפה" ארויסגערופען נאר שפאט און פערבישערונג. מיט דער צייט, ווען הוסיינ'ס פאזיציע איז געווארען אלץ שוואכער און עס האבען זיך אנגעהויבען די שווערינקייטען מיט די ענגלענדער, האבען אויך זיינע אנהענגער זיך אפגע-ווענדעט פון איהם. הוסיינ'ס פאן-אראבי-שע פלענער זענען צעריסען געווארען ווי פוסטער אויף דער זין.

מיט'ן „חסד" פון ענגלאנד איז באלד אויפגעשטאנען אנ'אנדער „מרעגער" פון פאן-אראבישען געדאנק — איבן-סאאוד, דער הערשער פון נעדזשד און דער פיהרער פון דער מאהאמעדאנישע סעקטע וואהאביטען, א קלוגער דיפלא-מאט, א מיכטיגער מיליטער-פיהרער, פול ענערגיע און אונטערנעמונגס-גייסט, א מאן מיט א כאראקטער. ווי מ'זאגט, האט איבן-סאאוד אין יאהר 1924, אויס-נוצענדיג ענגלאנד'ס אונצופרידענהייט מיט הוסיינ'ען, אהן טענות ומענות און אהן גרויסע שהיות פערטריבען הוסיינ'ען פון זיין מדינה און זיך אליין גע-קרוינט פאר'ן קעניג פון העדזשאס. הייגט איז איבן-סאאוד דער הערשער פון א מלוכה, וועלכע נעמט ארום העדזשאס, נעדזשד, דאס געביט נעדזשראן, די פאא-ווינץ על-האזא און די קלענע אראבישע מלוכות שאמאר און אסיר, וועלכע זענען געווארען זיינע וואסאלען.

די ענגלענדער האבען רוהיג געלאזט אראפווארפען פון טראן הוסיינ'ען, זייער פריהערדיגען פערבינדעטען, ווי ער האט נאך אנגעהויבען הערען „קאפרוזנע" און ס'האט זיך שוין נישט מעהר געלוינט צו שטיצען. נאך דער פערטרייבונג פון הוסיינ'ען האבען זיי געשלאסען א נייע אליאנץ און נייע אפמאכען מיט איבן-סאאוד'ן, און דער דאזיגער קלוגער פירשט האט זיך שוין פערפליכטעט צו רעספעקטירען די לענדער, וואס שטעהען אונטער ענגלישען מאנדאט, און די גע-ביטען פון דער ענגלישער איינפלוס-ספערע אויף דער אראבישער האלב-אינזעל.

הוסיינ'ען האט מען פערשיקט אויף די אינזעל ציפערן, א ענגלישע קאלאניע, וועלכע געפינט זיך נישט ווייט פון סירי-יען. מ'האט איהם געבראכט אהין מיט „גרויס כבוד" אויף א ענגלישער קריגס-שיף. מיט א קנאפ יאהר צוריק איז ער קראנק געווארען און איז אריבערגעפאה-רען קיין עמון, אין די הויפט-שטאט פון עבר-הירדן, וואו ער איז איצט גע-שטארבען. פון זיינע פיר זיהן איז אב-דוללאה דער עמיר פון עבר-הירדן און פייסאל — דער קעניג פון איראק. נישט זיי און נישט די בעדע אנדערע ברידער איז בעשערט געווען איבערצונעהמען בירושה די מלוכות פון זייער טאטען. די אלטע הימלאט פון דער האשיטען-דינאסטיע העדזשאס.

וועגען הוסיינ'ען איז ארומגעגאנגען א לעגענדע, אז ער איז געווען א שטיין-רייכער מאן און האט פערמאגט גאנצע אוצרות מיט גאלד, גאר זיי זענען געווען ערגיץ פערגראבען און קיינער האט נישט

[illegible] קארג. אין משך פון זיין לאנגען לעבען האט ער אנגעזאמעלט א מיליאנען-פער-מעגען. דער עיקר פון די „הכנסות", וואס ער האט געהאט פון די „עולי-רגל", וועלכע פלעגען קומען יאהר אויס יאהר איין די הונדערטער טויזענדער מתפלל זיין ביים קבר פון נביא מאהא-מעט אין דער הייליגער שטאט מעקא. ווי מ'ווייסט, ליגען די בעדע פאר דער גאנצער מאהאמעדאנישער וועלט הייליגע שטעט מעקא און מעדינאה אין העד-זשאס. אלזא אין הוסיינ'ס פריהערדיגער מלוכה; הוסיין פלעגט די „עולי-רגל" ממש בעראבעווען, בענעהמען פון קאפ ביז די פיס, ווי מ'זאגט, און דער-פון איז ער טאקע נתעשר געווארען. איבערדעם האט ער דאך עפעס א צייט לאנג נעהאט „שטיצע" פון ענגלאנד און פון אנדערע — און דאס האט אויך אויסגעמאכט א שיינע אפותיקא. זיין פערמעגען איז געווען א לעגענדארישע; צוליב דעם האט ער געקענט פער-פיהרען א פראצעס. לעצטענס האט ער זיך פראצעסירט מיט זיינע אמאליגע ליפעראנטען, וועלכע ער האט בעשולדיגט, אז זיי זענען בעגאנגען פערשידענע שווינדלערייען בעת ער איז נאך געווען קעניג פון העדזשאס, ער האט זיך שוין אבער נישט דערווארט אויפ'ן פסק-דין פון די געריכטען.

I. Ug.

לאָדז
10. יוני 1931
זון אויפגאַנג 3.18
זון אונטערגאַנג 7.53
מיטוואָך, כ"ה סיון תרצ"א
פ' שלח

טאָג-כראָניק

פּאָבאָר 1910

היינט, מאָנטאָג, דאַרפֿן זיך צו שטעלן פֿון יאָהרגאַנג 1910 פֿאַר דער קאָמיסיע 1 (זאַקאָנטנאַ 82) פֿון 8. קאָמיסאַריאַט. —

A, B, C, E, H, Ch, I.

פֿאַר דער קאָמיסיע 2 (אָגראָדאָוואַ 34 יאָהרגאַנג 1910 פֿון 13. קאָמיסאַריאַט

A, B, E, F, G, H, Ch.

פֿאַר דער קאָמיסיע 3 (אַלעע קאָשטשושקי 21) דאַרפֿן זיך צושטעלן די יוגנטלייט פֿון יאָהרגאַנג 1908, (אָדראָטשעניעס) פֿון 12. און 13. קאָמיסאַריאַט פֿון אַלע בוכשטאַבן.

די פּאָבאָר-פליכטיגע דאַרפֿן מיט זיך מיטנעמען זייערע פּערזענליכע דאָקומענטן און די בעשטעטיגונגען, אַז זיי זענען אַריינגעצויגן געוואָרן אין די פּ באָר-ליסטעס.

א „גאַז-מלחמה" פֿאַר דער קהלה

סצענעס פֿון דער נעכטיגער גאַז-אַטאַקע אויפ'ן פֿרייהייטס-פּלאַץ

נעכטען אַרום 5 פֿאַרנאַכט, ווען די בעוועגונג אויף פּעטריקאָווער און נאַוואָמיעסקאַ איז געווען אַ לעבהאַפֿטע, יודען זענען געלאָפֿן פֿאַרשמייעטע מיט די היטלעך פֿאַרדרעהט, סוחרים זענען געשטאַנען פֿאַר די קראָמען — און געניצט, אויף פּעטריקאָווער גאַס האָבן שפּאַצירט פֿאָרלעך, אויטאָס זענען געפֿלויגן, ווי די פֿיחות. —

אין מיטען דערינען, איז אָפּגעשטעלט געוואָרן דער פֿערקעהר.

וואָס איז געשעהען? עפּעס איז געשעהען. אַלעמענס אויגען זענען געווען געווענדעט צום נייעם מאַרק. אַ געדיכטער וואָלקען-רויך האָט געשלאָגט פֿון נייעם מאַרק צום הימעל. אַ רויך מיט העל-בלויע פֿייערלעך.

וואָס איז דאָס?

— מלחמה — זאָגט אַ יוד מיט אַ שפּיציג בערדעל און מיט אַ פּאָר שפּאַקולען אויף די אויגען.

— ערד-ציטערניש, — דרינגט אַ יודענע.

— „צאָ טאָ יעסט?" פֿרעגט אַ קריסט: „גדזשע יעסט קאָשטשושקאָ?"

אַלע קוקען: מ'זעהט טאַקע נישט קאָשטשושקאָ. דער „עמוד הענן" האָט איהם פֿערדעקט, אַז מ'זעהט זיין געביין נישט אַרויס...

אַנדערע האָבן זיך געוויצעלט: אַז דאָס האָבן די אַלעקסאַנדרער געמאַכט אַ גאַז-אַטאַקע אויף דער קהלה.

אַנדערע ווידער האָבן געזאָגט: דאָס געהט ערשט איצט אַרויס פֿון קהלה-לאָקאַל דער „דאַמף" פֿון קהלה-וואַהלען...

ערשט שפּעטער האָט מען זיך געכאַפּט:

דאָס איז אַ גאַז-אַטאַקע אויפ'ן פֿרייהייטס-פּלאַץ, אויסגעפֿיהרט פֿון דער ליגע צו פֿערטיידיגען פּוילען פֿון לופֿט-אָנגריפֿען.

אָפּגעקומען מיט שרעק...

-ושאַן-

* * *

וועגען זעלבען ענין טיילט נאָך מיט אונזער רעפּאָרטער:

נעכטען 4 נ. מ. האָט די „ליגע פֿאַר לופֿט-און גאַז-פֿערטיידיגונג" געמאַכט אַ פּראָבע אַטאַק פֿון גאַז אויפ'ן פֿרייהייטס-פּלאַץ. דער גאַנצער פּלאַץ האָט זיך אין משך פֿון אַ פּאָר מינוט איינגעהילט אין אַ געדיכטען נעפּעל פֿון אונשעדליכען גאַז, און עס איז דאָרט געווען וימש הושך, דער גאַז איז געווען אַזוי געדיכט, אַז מ'האָט אַפֿילו נישט אַדורכגעזעהן די מאַסיווע פֿיגור פֿון קאָשטשושקאָ'ס דענקמאַל.

טויזענדער מענשען זענען געשטאַנען ביי די אויסגאַנג'ס ראָגען פֿונ'ם פֿרייהייטס-פּלאַץ און זיך צוגעקוקט מיט גרויס אינטערעס צו דער גאַז-אַטאַקע און מצהר ווי איינעם האָט דורכגענומען אַ גרויל דערמאַנענדיג זיך אין דער צוקונפֿטיגער מלחמה...

ראַדיאָ

פּראָגראַם

מיטוואָך 10 יוני

לאָדז (233,8) 11.58 שצה צייכען 12.05—1.15 גראַמאָפֿאָן מוזיק 4 — 4,30 פֿאַר קינדער-פּראָגראַם, 4.30 — 4.47 גראַמאָפֿאָן-מוזיק 4.47 — 4.50 קאָמוניקאַט וועגען וואַסער-שטאַנד; 4.50 — 5.10 פֿאָרלעזונג פֿון לעמבערג 5.15 — 5.35 גראַמאָפֿאָן-מוזיק 5.35 — 6 פֿאָרלעזונג פֿון ווילנאָ 6. — 7. רעפּערטואַר-קאָנצערט פֿון וואַרשאַווער פּאָליציי-אָרקעסטער 7. — 7.20 פֿערשידענעס. 7.20 — 7.40 גראַמאָפֿאָן-מוזיק; 7.40 — 8 קאָמוניקאַטען פֿון לאָדזשער האַנדעלס-קאַמער; 8 — 8.10 ראַדיאָ-טאָג-צייטונג 8.15 — 8.30 פֿאָרלעזונג וועגען מוזיק, 8.30 — 10 קאָנצערט פֿון קראָקאָ, 10 — 10.15 פֿעליעטאָן א.ד.ט „דער אויטאָר פֿון ראָבינסאָן" 10.15 — 12 צוגאָב צו דער ראַדיאָ-צייטונג, פּאָליציי און ספּאָרט-קאָמוניקאַטען ווי אויך לייכטע און טאַנץ-מוזיק פֿון וואַרשאַ.

די דירעקציע פֿון הינטערשטאָטישע טראַמוויי וויל פֿערלענגערן די קאָנצעסיע אויף 40 י[illegible]

(ב) די קאָנצעסיע פֿאַר דער דירעקציע פֿון די לאָדזשער אונטערשטאָטישע טראַמווייען ענדיגט זיך אינגיכען. אין שייכות דערמיט האָט דאָס קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום אינפֿאָרמירט דעם לאָדזשער מאַגיסטראַט, אַז די טראַמוויי-דירעקציע האָט זיך געווענדעט וועגען פֿערלענגערן די קאָנצעסיע א[illegible] טערדיגע 40 יאָהר. דערצו [illegible] איהר נאָך ערלויבען צו לעגן [illegible] ניע לאָדז - בזשעזשין. די [illegible] דער מאַגיסטראַט געבען דעם [illegible] טעריום אַ תשובה.

טראַגישער טויט פֿון אַ לאָדזערין אין זאַקאָפּאַנע

אַ ראָוועריסט איז אין זאַקאָפּאַנע אַרויפֿגעפֿאָהרען און שווער פֿערוואונדעט די פֿרוי פֿון לאָדזער אַדוואָקאַט פּראַנדזשינסקי, די 28-יעהריגע וויקטאָריאַ פּראַנדזשינסקאַ פֿון שענ[illegible] גאַס 34. די פֿערוואונדעטע [illegible] שטאָרבען.

אַ אינקאַסענט, וואָס טייל[illegible] מיט זיינע בעלי-בתים

(§) דער 56-יעהריגער אינקאַסענט פֿון דער שעראַדזער מיהל, יוליוש פֿעדאַ, איז נעכטען געזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק אַלס אָנגעקלאָגטער אין איינקאַסירן פֿאַר דער פֿירמע גרעסערע סומעס געלד ביי לאָדזשער [illegible] און דאָס געלד האָט ער נאָר [illegible] אָפּגעשיקט צו די בעלי-בתים. [illegible] פֿער'משפּט געוואָרן אויף [illegible] יאָהר תפֿיסה.

אַ גרויסע גאַרטען-פֿערוויילונג
לטובת די שולען און קינדער-היימען ביים מעדעם-סאַנאַטאָריום

שבת דעם 13. ד.ח. אָרדענט אַן דאָס מעדעם-סאַנאַטאָריום אין לאָדז אַ גרויסע גאָרטען-פֿערוויילונג אין פּאַרק העלענאָוו. די פֿערוויילונג הויבט זיך אָן מיט אַ רעפּערטואַר פֿון אַלע קינדער אונטער דער בעגלייטונג פֿון מוזיק. דאַן קומען פֿערשידענע קונסט-אַטראַקציעס. עס וועלן 2 אָרקעסטערס. „מאָרגענשטערן" וועט אויספֿיהרען פֿערשידענע אינבונגען. נאָכט וועט דער גאָרטען אילומינירט ווערען מיט טויזענדער פֿאַרביגע פֿאַנאַרן. אַ בילינגע פֿאַנטאַזיע מיט פֿיל ווערטפֿולע פֿאַנטען. [illegible] ראָד", אַ בילינגער אויגענער פֿער[illegible] פֿערוויילונג זאָגט צו צו זיין א[illegible] סאַנס.

דער זומער-סעזאָן ביי די גנבים

די לאָדזער שטוב-גנבים האָבן אָנגעהויבען זייער „זומער-סעזאָן" [illegible] יחיאל גוטמאַנ'ס דירה אויף [illegible] 38 האָט מען אַרויסגעגנבע'עט [illegible] טעריע פֿאַר העכער 8000 זל.

פֿון יעקב גאָלדבלום'ס דירה [illegible] זשעראָמסקי-גאַס 62 איז אַרויסגעגנבעט געוואָרן וועש און גאַרדעראָב [illegible] 3000 זל.

(§) אויף די שאָסען ווערען אויסגעפֿיהרט גנבות פֿון די [illegible] וואָס פֿיהרען איבער די זאַכען [illegible] זומער-וואָוינונגען. נעכטען [illegible] גנב'עט געוואָרן הפֿצים פֿון [illegible] אָרבאַך (אַלעקסאַנדריסקאַ 22) [illegible] ראָזענצווייג (פּספּער-גאַס 3).

קופּאָן 126
אויף אומזיסטע יורידישע עצות
דער בעזיצער פֿונ'ם דאָזיגען [kupon] קאָן בעקומען אומזיסט יורידישע עצות דורכ'ן יורי-קאָנטאָר [fun] אונזער רעדאַקציע.
גילטיג היינט מיטוואָך ד. 10. יוני פֿון 8 [illegible]

לאָדזער יודיש קאַמעראַל-טעאַטער
אַל. 1-טער מאַי 2. — דירעקטאָר דוד צעלמייסטער. — געוו. ענגל. זאַל
גאַסטשפּילן פֿון
דוד הערמאַן-טעאַטער
מיט'ן אַנטייל פֿון די געוועזענע שוישפּילער פֿון דער ווילנער טרופּע
מיט דעם פּרעמיער יוסף קאַמען בראש
די פּרייזען פֿון די בילעטער איז טעגליך
פֿון 50 גר. ביז 1.50 שבת—פֿון 75 גר. ביז 2 זל.
היינט, מיטוואָך און מאָרגען, דאָנערשטאָג גאַסטראָלירט די טרופּע אין קאַליש
פֿרייטאָג, דעם 12. יוני 9.30 אָוו. און די ווייטערדיגע טעג פּרעמיערע!
„דער נסיון"
דראַמאַטישע לעגענדע אין 3 אַקטען פֿון יעקב פּרעגער
פּערזאָנען:
לייבל שניידער—ראַקאָוו יחיאל; חנה לאה, זיין ווייב קאָהאַן ב.; דוד'ל זייער זון—בירנבוים דוד; ר' שלום פּרנס—מעסינגער מ.; ר' מאָטל — חצרשפּעלד זלמן; צוזשטער יוד — זילבער יחיאל
צווייטער יוד — *.*; אַ דיקע יודינע — בת שבע; דער שרה - קורלענדער יעקב; לילי, זיין טאָכטער—קעניג דינה; בעבע, דעם שרה'ס מוטער—נצרה רבקה
יאַן, אשמדאי, ברחן — קאַמען יוסף; 1-טער פּויער — אולרייך דוד; 2-טער פּויער — *.*
יודען, מעדלעך, היידאַמאַקעס, פּויערים.
אינסצעניזאַציע און רעזשי: דוד הערמאַן. אַדמ.-לייטער: א. גאַריעלאָוו
בילעטען-פֿאַרפֿערקויף אין דער קאָנדיטאָריי ראָשגאָלד, פּיעטריקאָווער 38. אין טאָג פֿון דער פֿאָרשטעלונג פֿון 7 אָוונט און שבת אַ גאַנצען טאָג ביי דער טעאַטער-קאַסע.

דאָס געהיימניש פֿון אַנ'אַנפּאַל...

דער בעפֿאַלענער שרייט, אַז ער איז דער קרבן; די אַנפּאַלער טענה'ן, אַז זיי זענען טעראָריזירט געוואָרן

(§) אין [illegible] איז אַ געוויסער [illegible] שווערטשינסקי [illegible] די פֿרינצעפּאַלנאַ גאַס אין [illegible] ער איז בעפֿאַלען געוואָרן דורך 5 פּערזאָנען: 2 האָבן איהם אָנגעפּאַקט הינטערוואַרטס און 3 האָבן איהם מורא'דיג צעשלאָגען, אַז ער האָט פֿערלוירען דאָס בעוואוסטזיין. אַז ער איז אַנידערגעפֿאַלען, האָט אַנ'אַנפּאַלער אַרויסגעצויגען פֿון זיין טאַש אַ רעוואָלווער און מיט איהם געמאַכט שווערטשינסקי'ן עטליכע לעבענס-געפֿעהרליכע וואונדען אין קאָפּ. דעם פֿערוואונדעטען האָבן די אַנפּאַלער [illegible] צום פּאָליציי-פּאָסטערונעק און געמאָלדען, אַז ער, דער פֿערוואונדעטער, איז זיי בעפֿאַלען און זיי האָבן איהם ענטוואָפֿענט.

אין קורצען [illegible] איז [illegible] געוואָרן דער גאַנצער אמת. אין רעזולטאַט זענען אַרעסטירט געוואָרן ציוויי די ברידער [illegible] אַ געוויסער [illegible].

מיט דעם דאָזיגען משונה'דיגען פֿאַל [illegible] מער האָט זיך גענומען בעשעפֿטיגען דאָס געריכט. אַ פּאָר שעה און לסוף אַרויס געטראָגען אַנ'אורטייל, לויט וועלכען אַלע 3 אַנפּאַלער זענען פֿער'משפּט געוואָרן צו אַנדערטהאַלבען יאָהר תפֿיסה יעדער.

אויף די אַלגעמיינע פֿערזאַמלונג פֿון די תלמיד תורה „עץ החיים" ביי „עזרת עולים" אויף וואָלבאָרסקאַ 34 וואָס איז פֿאָרגעקומען דעם 2. יוני ד.י. איז געוואָרן אויסגעוועהלט אַ פֿערוואַלטונג פֿון פֿאָלגענדע פּערזאָנען:

ד"ר ש. דרייהאָרן – פּרעזעס; הענעך פֿוקס – וויצע-פּרעזעס; ד. טייך וויצע פּרעזעס; זקן מאָרדכאַיעוויטש — וויצע פּרעזעס; דוד חמץ – קאַסירער; משה אַבראַמזאָן – עקאָנאָם; י. דעמבינסקי-סעקרעטאַר; יעקב האָלאַנד, פּנחס וואַלך לייזער מאַנשיין, הערשל ליבערמאַן, שמעון בראַמפּ, לייקע רובינאָוויטש, משה מאיר גערטלער, מאיר פּראַשקער, קאַנדידאַטען: בן ציון קרייצער, אברהם זיידענקנאָפּף, פּנחס קראַטעק. רעוויזיאָנס-קאָמיסיע: מאָטיל ניילאָוויטש, איטשע מענדעל וויינטרויב, מתתיהו נאָלדמאַן.

גלייכצייטיג איז געגרינדעט געוואָרן אַ גמילות חסדים קאַסע. אַלס קאַסיר איז געוועהלט געוואָרן לייזער מאַנשיין.

שלעכט-אויסגעשריבענע אַנמעלדונגען

(ד) פֿון אַלע לאָדזער אַבסאָלווענטען האָבן בלויז 30 פּראָצענט ריכטיג אויסגעשריבען זייערע אַנקעטע-בויגענס. די שלעכט אויסגעשריבענע וועלען צוריקגעגעבען ווערען צום ערגענצען.

„אגודה" קויפֿט אַ פּרעזעס-בענקעל פֿאַר'ן פּרייז פֿון 2500 זל.

פֿון אַלעקסאַנדער שרייבט מען אונז:

דער וואַהל-קאַמף צו דער קהלה איז בעי אונז אין שטעטעל, אַזוי ווי אין גאַנצן פּוילען, געווען אַ פֿערביטערטער. דער רעזולטאַט איז, ווי שוין בעוואוסט, דאָ געווען אַזוי: אַלעקסאַנדערער חסידים — 3 מאַנדאַטען, „אגודה" — 3, ראַדאָמסקער חסידים — 1 און ציונים — 2 מאַנדאַטען.

דער אויסגאַנג איז פֿאַר דער „אגודה" געווען נישט קיין פֿויגעלדיגער. היתכן? ווי קומט עס: אונז 2 און די אַלעקסאַנדערער 3! וואָס וועט איצט זיין מיט'ן פּרעזעס-בענקעל?

זעהענדיג, אַז אָהן די ציונים וועלען זיי דאָס פּרעזעס-בענקעל נישט בעקומען, האָט מען גענומען זוכען עצות. דער גערער „הויף-דיפּלאָמאַט" ר' הענעך אַלטער צוזאַמען מיט ר' דוד גאָלדהאַמער האָבן געפּרובט „אָנקנופּען" בעציהונגען מיט די ציונים. די ציונים אָבער האָבן געענטפֿערט „לאָ". נאָר וואָס דען? עמו[illegible] צער האָט געמאַכט אַ שפּאָס: אויב די „אגודה" וועט אַוועקגעבן 2500 זל. אויף ציוניסטישע צוועקען, קאָן מען אָנהויבען שמועסען דערוועגען.

איז דאָך געוואָרן אַ „ויצעקו": ס'פּאַסט? די „אגודה" זאָל געבען געלד פֿאַר ציוניסטישע צוועקען. וואָו איז דאָס דערהערט געוואָרן? נאָר פֿאַרפֿאַלען פּקוח בענקעל איז אַלין דוחה. באַין ברירה האָט ר' דוד גאָלדהאַמער מקיים פּסק געווען און ערקלערט, אַז ער גיט 2500 זל. אויף ציוניסטישע צוועקען, אַבי צו ראַטעווען די סיטואַציע...

אַזוי אַרום האָט די „אגודה" פֿאַר אַ „פֿעטען פּרייז" פֿאַר זיך „געקויפֿט" דאָס פּרעזעס-בענקעל...

איצט זענען די ציוניסטען געוואָרען בעי דער „אגודה" אויס „פּושעים". בעי דע האַלטען, אַז זיי האָבן געמאַכט אַ גוט געשעפֿט: די ציונים האָבן בעקומען 2500 זל. פֿאַר ארץ-ישראל און די „אגודה" האָט דערפֿאַר אַ... בענקעל...

נחום ניימאַן.

אין קאַמף פֿון לײדענשאַפֿטען

ראָמאַן פֿון לאָדזער לעבען

(33-טע פֿאָרטזעצונג)

צומאָרגענס, האָט דיאַמאַנד בעשלאָסען, וועט ער פֿערלאָזען לאָנדאָן איינער אַליין.

דעם לעצטען אָוונט האָבן ביידע פֿריינד פֿערבראַכט ביי אַ גלעזעל וויין און דיאַמאַנד האָט דערצעהלט געוויסע מאָמענטען פֿון זיין לעבען.

דאַוויד האָט, וואָס אַנ'אמת איז, שוין לאַנג געקענט זיין פֿריינד'ס געשיכטע, אָבער איין זאַך האָט דיאַמאַנד פֿאַר איהם פֿערהוילען: ער האָט איהם נישט דערצעהלט, אַז ער האָט מיט לעאָנ'ען בסוד חתונה געהאַט און אַז עס עקזיסטירט נאָך אַ פֿרוי, סטעפֿאַניע. הגם ער האָט איהם שוין לאַנג געוואָלט איבערגעבען דעם גרויסען סוד פֿון זיין לעבען, האָט זיך דאָך עפּעס נישט געמאַכט די פּאַסיגע געלעגענהייט.

פֿאַרטאָגס, ווען דיאַמאַנד האָט זיך שוין געזעגנט אויפֿהויבען און זיך גרייטען צו דער רייזע, האָט עפּעס אַ טומעל אויפֿגעוועקט דאַוויד'ן.

אין איין סעקונדע איז ער אַראָפּ פֿון בעט, האָט גיך אַרויפֿגעוואָרפֿען אויף זיך דאָס אָנגעטועכץ און איז אַריינגעלאָפֿען אין קאָרידאָר.

דאָ האָט ער דערזעהען זיין אַלטע מוטער אַ פֿערוויינטע און אַנ'ערשטוינטע און אויף דער שוועל זענען געשטאַנען עטליכע פּאָליציאַנטען מיט'ן אינספּעקטאָר וואָרד בראָש.

— וואָס ווילען זיי? — האָט דאַוויד געפֿרעגט זיין מוטער.

— איך ווייס נישט! — האָט די אַלטע געענטפֿערט.— זיי זאָגען, אַז זיי זענען געקומען אַרעסטירען הער דיאַמאַנד'ן.

— וואָס? אַרעסטירען? — האָט דאַוויד אויסגערופֿען, נישט ווילענדיג גלויבען זיינע אייגענע אויערן. — וואַרט מאָמע, איך וועל אויפֿוועקען הער דיאַמאַנד'ן און ער וועט שוין אַליין אויפֿקלערען די פּאָליציאַנטען, אַז זיי האָבן אַ טעות.

דיאַמאַנד, וועלכער איז געוואָרן בּאַלד אויפֿגעוועקט, האָט גענומען זיך גיך אָנטון. ער האָט נישט פֿערשטאַנען, וואָס די פּאָליציי פֿערלאַנגט פֿון איהם. די פּאָליציאַנטען זענען געווען אונגעדולדיג און נישט וואַרטענדיג, ביז ער וועט ענדיגען זיין טואַלעט, זענען זיי אַריין צו איהם אין צימער.

— אינספּעקטאָר וואָרד, — האָט דער אינספּעקטאָר זיך פֿאָרגעשטעלט. — זענט איהר הער יאַקוב דיאַמאַנד פֿון לאָדז, פּוילען?

— יאָ, — האָט דיאַמאַנד געענטפֿערט, — וואונדערענדיג זיך אויף דעם אינספּעקטאָר'ס שטרענג קול.

דעם אינספּעקטאָר'ס בליק האָט זיך אויספֿאָרשענדיג איינגעגראָבען אין דיאַמאַנד'ס געזיכט און די פּאָליציאַנטען האָבן נישט אָראָפּגענומען קיין אויג פֿון דאַוויד'ן און פֿון זיין מוטער.

— יאַקוב דיאַמאַנד! — האָט דער אינספּעקטאָר ענדליך אויפֿגערופֿען מיט אַ שאַרף קול. — איך אַרעסטיר אייך אין נאָמען פֿון געזעץ.

פֿון דאַוויד'ס מויל האָט זיך דערהערט אַנ'אויסגעשריי פֿון איבעראַשונג. מיט איין שפּרונג איז ער צו צו דיאַמאַנד'ן, ווי ער וואָלט נישט געוואָלט דערלאָזען, די פּאָליציי זאָל איהם צונעמען.

יאַקוב דיאַמאַנד האָט זיך צוריקגעצויגען אַנ'איבעראַשטער און מיט ברייט-געעפֿענטע אויגען האָט ער אָנגעקוקט דעם פּאָליציי-אינספּעקטאָר, וועלכער איז געשטאַנען פֿאַר איהם.

— קודם כל, דאַוויד, בערוהיגט אייך, — האָט ער געזאָגט, אָפּשאָקלענדיג זיך אַביסעל פֿון דעם שווערען רושם, וואָס דעם אינספּעקטאָר'ס ווערטער האָבן אויף איהם געמאַכט.

— אויב איהר ערקלערט מיר, אַז איך בין אַרעסטירט, וועט איהר אַזוי גוט זיין און מיר אויך זאָגען די סבה פֿון מיין אַרעסט, — האָט ער זיך געווענדעט צום עלטסטען פֿון די פּאָליציאַנטען.

— איך אַרעסטיר אייך, הער דיאַמאַנד, — האָט דער אינספּעקטאָר געזאָגט אין אַנ'ערנסטען טאָן, — ווייל איהר זענט בעגאַנגען אַ פֿערברעכען, וואָס ווערט אָנגערופֿען ביגאַמיע.

יעדער טראָפּען בלוט איז פֿערשוואונדען פֿון דיאַמאַנד'ס פּנים. עס איז געוואָרן ווייס, ווי ביי אַ טויטען.

— זענט איהר זיך מודה צו דער שולד? — האָט דער אינספּעקטאָר ווייטער געפֿרעגט, — אָדער איהר לייקענט אָפּ די בעשולדיגונגען?

דיאַמאַנד האָט געשוויגען.

— הער דיאַמאַנד, — האָט דאַוויד האַרוואַרד געבעטען, שווייגט נישט, ערקלערט זיי, אַז זיי האָבן אַ טעות. צי מיינט איהר נישט, אַז ביגאַמיע ווערט אין ענגלאַנד געהאַלטען פֿאַר אַ שווער-פֿערברעכען און ווערט אויסערגעוועהנליך שטרענג בעשטראָפֿט?

אויך די אַלטע מוטער האָט מיט טרערען געבעטען, ער זאָל אויפֿקלערען דעם „טעות". אָבער אומזיסט, דיאַמאַנד האָט געשוויגען ווי אַ קבר.

— איהר וועט אַזוי גוט זיין, הער פּאָליציי-אינספּעקטאָר, — האָט דיאַמאַנד ענדליך איבערגעריסען די פּיינליכע שטילקייט, — מיר געבען עטליכע מינוט צייט צו ערלעדיגען מיינע נויטיגסטע ענינים, און דערנאָך וועל איך געהן מיט אייך. גאָט מיינער! — האָט דאַוויד אויסגערופֿען אין צווייפֿעלטער, — הייסט עס, אַז איהר זענט זיך מודה?

— יאָ, איך בין מיך מודה, — האָט דיאַמאַנד געענטפֿערט מיט אַ זיכערער און פֿולשטענדיג-רוהיגער שטים. — אין בעגאַנגען דאָס פֿערברעכען, וואָס מען וואַרפֿט מיר פֿאָר, אָבער גאָט אין הימעל איז אַנ'עדות, אַז דאָס איז בלויז פֿערברעכען פֿאַר'ן געריכט, אָבער נישט געגען דער אַלגעמיין מענשליכער גערעכטיגקייט.

— איך בין געצוואונגען אייך צו פֿערלאָזען, טייערע, איך ווייס נישט, ווי די זאַך וועט זיך ענדיגען מיר, אָבער זייט זיכער, אַז איך וועל אייך קיינמאָל נישט פֿערגעסען.

אַלע דריי האָבן זיך האַרציג געזעגענט.

יאַקוב דיאַמאַנד האָט זיך דאַן געזעצט צום טיש, אָנגעשריבען אַ בריף און איהם דערלאַנגט דאַוויד'ן.

— דאָס איז אַ בריף צו מיין פּראָקורענט שווארץ, האָב איהם געשריבען וועגען אַלץ. נאָכ'ן דערהאַלטען דעם בריף וועט שווארץ אודאי קומען, צו פֿאַהרען קיין לאָנדאָן, איך האָב איהם געגעבען אַלע נויטיגע אָנווייזונגען און איהם אויך בעפֿוילען מאַטעריעל אייך צו פֿערזאָרגען.

(פֿאָרטזעצונג קומט).

יודישע מתים ווערען בעהאַנדעלט, ווי קעלבער אין אַ שעכט-הויז

וואָס קומט פאָר אין שפּיטאָל פון דער קראַנקען-קאַסע אויף זאַגייניקאָווע

(—) מיר האָבען מיט אַ צייט צוריק שוין איבערגעגעבען די פראַגע וועגען די נבלות, וואָס ווערען אָפּגעגעבען אין שפּיטאָל פון דער לאָדזער קראַנקען-קאַסע אויף זאַגייניקאָווע גאַס. יודישע מתים ווערען דאָ געשפּאָלטען אָהן ווייסען און געגען ווילען פון די קרובים פון די פאַרשטאָרבענע.

אונזער עפענטליכער רוף צו דער לאָדזער געזעלשאַפטליכקייט האָט אין זיין צייט געהאַט אַ פּעולה. די קהלה האָט גענומען אינטערווענירען אַנ'אינטערווענציע בעם קאָמיסאַר פון לאָדזער קראַנקען-קאַסע, און דער קאָמיסאַר האָט דאַן ערקלערט, אַז אַ פעראָרדנונג נישט צו פּאָלמעסען די יודישע מתים קאָן ער נישט אַרויסגעבען. ער האָט אָבער צוגעזאָגט, אַז אין יעדען בעזונדערען פאַל, ווען מען וועט זיך ווענדען צו דער שפּיטאָל-פערוואַלטונג נישט צו פאַלמעסען, וועט די

ביטע גענומען ווערען און אַכט.

לעדער איז אָבער, קענטיג, געבליבען בלויז בעם גוטען צוזאָג פון קאָמיסאַר לאַפּושאַנסקי.

אונזער רעדאַקציע און די געזעלשאַפט „חסד של אמת" ווערען פסדר פערזאָרגט מיט אינקלאַנגען געגען דעם בזיון המת אין דאָזיגען שפּיטאָל. נאָך מעהר: לעצטענס באַמערקט מען דאָרט יודישע מתים נאָך אַנדער עמיצער פון די קרובים דערוויסט זיך וועגען דעם טויט פון'ס קראַנקען. און דערוויסט מען זיך שוין יאָ רעכטצייטיג, אַז דער קראַנקער גוסס'ט, לאָזט מען קיינעם פון די קרובים נישט צום חולה, ביז וואַנען ער שטאַרבט אָפּ און ער ווערט געפּאָלמעסט ערשט נאָכ'ן פּאָלמעסען איז די שפּיטאָל-פערוואַלטונג מודיע די קרובים, אַז דער קראַנקער איז — טויט.

אַ חוץ דעם איז די עצם בעהאַנדלונג פון די מתים אין שפּיטאָל אויך נישט קיין געהעריגע. מען לייגט אויס צו 6—7 מתים אין איין רום, מענער און פרויען, און אַלע אויפגעדעקט. צוליב דעם דאָזיגען אופן פון בעהאַנדלען יודישע מתים ווענען שוין דאָרט פאָרגעקומען פיל קאָנפליקטען מיט די קרובים פון די געשטאָרבענע.

מען גיט אונז איבער אַ פאַל: אין שפּיטאָל איז געלעגען די האַריץ קראַנקע ניסעל ווינדעראַוויטש. זי האָט בעקומען אַנ'אַטאַק און קיינער גיט געווען ארום, וואָס זאָל זי אָפּראַטעווען און דאָס מיידעל איז אויסגעגאַנגען אָהן מעדיצינישע הילף. אַז איהרע קרובים זענען געקומען געוואויר ווערען צו איהר, האָט מען זיי געזאָגט, אַז זי איז געשטאָרבען. און זי איז שוין אויך דאַן געווען געפּאָלמעסט. מענשען, וואָס האָבען בעגלייטעט איהר קבורה האָבען געזעהן'ט און פּראָטעסטירט.

עס וואָלט באמת שוין צייט געווען, אַז דער קאָמיסאַר ה' לאַפּושאַנסקי זאָל אַרויסגעבען אַ געהעריגע פעראָרדנונג, אַז אין דאָזיגען שפּיטאָל אויף זאַגייניקאָווע גאַס זאָל מען זיך פירען נישט בענעהן מיט יודישע מתים, ווי, להבדיל, מיט קעלבער אין שעכט-הויז.

מען געהט ווידער בעגרעניצען

דאָס אַרויסגעבען אויסלאַנדס-פּעסער

(—) אין יאָהר 1926 זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען 48.000 אויסלענדישע פּעסער. אין יאָהר 1929 — 87.000. בעת די אויסגאַבען פון פּוילישע בירגער אין אויסלאַנד האָבען אין יאָהר 1926 בעטראָפען 77 מיליאָן זל. האָבען זיי אין יאָהר 1929 בעטראָפען 165 מיליאָן זל.

אין שייכות מיט דער בעדייטענדער פערגרעסערונג פון הוצאות פון פּוילישע בירגער אין אויסלאַנד, וואָס עס בעשטעהט איצט צאַהלונגס-בילאַנס. צום שאַדען פאַר דער פּוילישער נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט, האָט דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום בעשלאָסען ווידער צו בעגרעניצען דאָס אַרויסגעבען אויסלאַנדס-פּעסער און צו בעשטימען די קוואָטע פון געלד, וואָס מען מעג אַרויספיהרען פון פּוילען.

אונאָפּהענגיגקייטס-אויסצייכנונגען פאַר לאָדזער בירגער

אין דער נייער ליסטע פון בעשאַנקענע מיט אונאָפּהענגיגקייטס-אויסצייכנונגען, וואָס איז איינגעשריבען געוואָרען דורכ'ן מלוכה-פּרעזידענט, געפינען זיך צווישען אַנדערע די נעמען פון פאָלגענדע לאָדזער בירגער: ד"ר ס. שטערלינג, פּאָלק. ד"ר אַנטאָני סטאַניסלאַוו וויענצקאָווסקי, קאַזימיר פּאַטשקאָווסקי, בראָניסלאַוו שלאָמאָווסקי, רופּ. פּאָלק. וול. כמעלאַרסקי, גוו. שעף פון ד.אָ.ק. לאָדז.

צאָהל וועקסעל-פּראָטעסטען אין לאָדז

פערגרעסערט זיך אַלץ

די צאָהל וועקסעל-פּראָטעסטען האָט אין לאָדז פאַר'ן חודש מאַי זיך פערגרעסערט, לגבי אַפּריל, מיט העכער 200.000 זל.

אין מאַי זענען פּראָטעסטירט געוואָרען 26.651 וועקסלען אויף 6 מיליאָן 59,596 זל. און 24 אויסלענדישע וועקסלען אויף 26,357 זל.

פאַר'ן צוזאַמענשטעלען די פּראָטעסטען זענען אויסגעקויפט געוואָרען פון די רעיענטען 10548 וועקסלען פאַר 2 מיליאָן 666,044 זל.

אין גאַנצען לאָדזער קרייז איז אין מאַי פּראָטעסטירט געוואָרען 29,159 וועקסלען אויף 6 מיליאָן 750.872 זל.

די גרעסטע צאָהל וועקסעל-פּראָטעסטען אין לויפענדען יאָהר האָט לאָדז געהאַט אין יאַנואַר ד.י. נעמליך 23,737 וועקסלען אויף 7 מיליאָן 57,550 זל.

אַ טייטער מאַן...

(§) אין אַ שפּור'ן צושטאַנד איז געלעגען אַהינגעקומענע פּאָליציי קאָמיסאַריאַט (קעלמאָ 6) און געלאָזט צום ווינט אַ ייִדישער און איהר דורכגעלעבטע די ... אויף איהרע געוואַלדען זענען זיך צונויפגעלאָפען שכנים, וועלכע האָבען זי אַרויסגעראַטעוועט פון מאַנ'ס הענט. דער טייטער מאַן איז אַרעסטירט געוואָרען.

אַרבייטסלאָזע-שטיצע אין מאַי

דער אונטערשטיצונגס-אַמט ביים לאָדזער מאַגיסטראַט האָט אין מאַי ד. י. אויסגעצאָהלט אונטערשטיצונגען פאַר 1933 אַרבייטסלאָזע אין דער הויך פון 47,770 זל.

ברודיגע הייזער

מצהרערע ווירטסלייט זענען בעשטראָפט געוואָרען פון 5 ביז 15 זל. פאַר אַנטי-סאַניטאַר-צושטאַנד אין זייערע הייזער.

זעלבסטמאָרד

צוליב נויט

(§) אויפ'ן לעאָנאַרד-פּלאַץ איז צוליב נויט בעגאַנגען זעלבסטמאָרד דורך פערסמ'ען זיך דער 36-יעהריגער וואָהנשטענגעלער זשעלאַווסקי. אין אַ שווערען צושטאַנד האָט די „גוטע הילף" איהם אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אימפּונגען געגען די מעריט

יעדען מיטוואָך פון 10 ביז 11 פאַר-מיטאָג ווערען אין די שטאָטישע סאַניטאַר-אַמטען געמאַכט געגען-דיפטעריט-אימפּונגען פאַר קינדער.

„גערעכט דעם חשבון" מיט אַ שטעקען

(§) ראָמאַן קאָשמאַריאַק האָט זיך גערעכענט צו פערגעגענעמן אין אַ דראָשקע און זיך געהויסען אַפּצופיהרען צום באַלוטער מאַרק. בעם אויסשטייגען האָט דעם פּאַסאַזשיר „אויסגעפעהלט" געלד. אַז דער דראָשקאַרש האָט דערפון גישט געוואָלט וויסען, האָט ער גערעכט דעם חשבון מיט אַ שטעקען איבער'ן דראָשקאַרש'ס קאָפּ. דער דראָשקאַרש איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל און דער שלעגער — אין קאָמיסאַריאַט.

אַ פערד דער'הרג'עט פון אַ דונער

(§) אין דאָרף סאָקאָלאָוו, הינטער לאָדז, איז אַריין אַ דונער אין אַ פּויערישער ווירטשאַפט און דער'הרג'עט אַ פערד און פערוואונדעט אַ 2-יעהריג קינד. דאָס הויז, שטאַל און שטאַל זענען פערברענט געוואָרען.

שטעק-בריף

נאָך אַ „פּראָפּעסיאָנעלע" התן

(ב) די לאָדזער פּאָליציי האָט פּובליצירט שטעק-בריף נאָך אַ געוויסען ראָמאַן מילשטיין, אַ וועבער פון טומאַשאָוו, וועלכער האָט אין לאָדז אָנגעגאַנגען אַ ווייב מיט קינדער און ער האָט פערפיהרט אַ צווייטע פרוי. מילשטיין האָט שוין פריהערע מאָל התונה געהאַט „אויף לינקס".

צאָל אויף וויגאַניע-עקספּאָרט פערלענגערט

(§) די לאָדזער האַנדעלס-קאַמער האָט דערהאַלטען אַ מיטטהיילונג פון רומעניען, אַז בוימוואָל-גאַרן און וויגאַניע קאָן מען אַרייגפיהרען קיין רומעניען בעי אַ פערקלענערטען צאָל.

די בוי-אַקציע

פון פערזיכערונגס-אַמט

(ב) מען האָט שוין אָנגעהויבען בויען דעם בלאָק הייזער אויפ'ן פּאַביאַניצער שאָסיי. די הייזער ווערען געבויט דורכ'ן פערזיכערונגס-אַנשטאַלט פאַר גייסטיגע אַרבייטער.

„שטילער שותף" פון אַ זייד-פאַבריק

(§) פון אַלפרעד וויהאַנ'ס זייד-פאַבריק (גדאַנסקא 99) פלעגען סיסטעמאַטיש פערשווינדען אויף אַ רעטזעלהאַפטען אופן גאַנצע שטיק סחורות און רעשטלעך. די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז דער שטילער „שותף" איז לודוויק גראַבעלקעוויטש. ער איז נעכטען פער'משפט געוואָרען אויף 1 יאָהר תפיסה.

לאָדז וועט אויף אַ ווירדיגען אופן פייערן די יובּילוי-גאַסטשפּילען פון די „ווילנער"

די ערשטע זיצונג פון דער איניציאַטיוו-גרופּע צו שאַפען אַ בּרייטען געזעלשאַפטליכען יובּילוי קאָמיטעט

(—) די פאָרשטעהענדע גאַסטשפּילען פון דער „ווילנער טרופּע" (אַנג. מוא"ה) האָבען אין די בּרייטע געזעלשאַפטליכע קרייזען פון אונזער שטאָט אַרויסגערופען אַ לעבּהאַפטע פּראַנאַנציערונג.

ווי בעקאַנט, איז און ווילנא מיט אַ ניגע חדשים צוריק געפייערט געוואָרען מיט גרויס פּאַראַד דער 15-יעהריגער יובּילוי פון דער דאָזיגער פערדינסטפולער יודישער טרופּע און דאָס הונדערטסטע יאָהר איז פּראַקלאַמירט געוואָרען אַלס יובּילוי-יאָהר פאַר די אינגערע קינסטלער. פון בעסערען יודישען טעאַטער און טרעגער פון דער געלטמעלער יודישער סצעניש עך קונסט.

די ווילנער גאַסטשפּילען פון די „ווילנער" אין גראָדנאָ, ביאַליסטאָק, קראָקאָ, סאָסנאָוויץ, בענדין און אַנדערע שטעט זענען געווען אַ גרויסער קונסט און אַ ערפאָלג און טריאומף. פערשטעהט זיך, אַז אויך דאָס יודישע לאָדז וועט אין דעם פּרט נישט בלייבען הינטערשטעליג, ווי מען קאָן אורטיילען פון די שוין אונטערגענומענע שריט.

אין דער וואָהנונג פון לאָדזער טעאַטער-מאַן ה' ק. קאַבּאַלער איז נעכטען פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון אַ גרופּע יודישע טעאַטער- און קולטור-טוער, ווי אויך פאָרשטעהער פון דער פּרעסע, און ס'איז ברייט אַרומגערעדט געוואָרען די פראַגע, ווי אויפצונעהמען די „ווילנער" און ווי אַזוי געהעריג צו אָרגאַניזירען די פייערונג פון זייער יובּילוי. אין דער דיסקוסיע האָבען גענומען אַ לעבּהאַפטען אָנטייל דער גאַסטגעבער ה' קאַבּאַלער, רעדאַקטאָר ישראל קאַהאַן, קינסטלער יצחק בּרינער, סט. געלבּאַרד, ה' פּעדער, מ. ראַטבּלום און אַנדערע.

אַלע בעטייליגטע, בערך 15 פּערזאָן, האָבען זיך ערקלערט אַלס איניציאַטיוו-גרופּע און ס'איז בעשלאָסען געוואָרען תיכף צו שרייטען צו אָרגאַניזירען אַ בּרייטען געזעלשאַפטליכען קאָמיטעט, כדי אויף אַ געהעריגען אופן דורכצופיהרען די יובּילוי-פייערונג פון די „ווילנער", וואָס זענען פון זייערע ערשטע יאָהרען אָן אַזוי ענג פערבונדען מיט לאָדז.

בלויז 400.000 זל. בוי-קרעדיט

(§) הייאָהר בעקומט די שטאָט לאָדז פון „באַנק גאָספּאָדאַרסטוואַ קראַיאָוועגאָ" אַ קרעדיט נאָר פון 400 טויזענד זל. אויף בוי-צוועקען. דער בעגרענעצטער בוי-קרעדיט וועט זעהר שטאַרק האַמעווען די בוי-בעוועגונג. וועגען דער געגויער סומע פון בוי-קרעדיט פאַר לאָדז איז דער היגער זעלבסטפערוואַלטונג נאָך נישט בעקאַנט.

350 הונגעריגע פרויען געהן צו פוס קיין לעמבערג

און בעטען אַ שטיקעל ברויט

(§) געכטען פאַרמיטאָג האָט דורך לאָדז דורכגעצויגען אַ מחנה פון 350 אַרבייטער-פרויען, יונגע און עלטערע, וועלכע זענען צוריקגעקומען פון לעמבערג. וואוהין זיי זענען אַרויסגעגאַנגען צו פוס פון לאָדזער קאַנט אויף אַרבייט און לעמבערגער געגענד האָבען זיי אָבער נישט געקריגען קיין אַרבייט און זיי זענען געצוואונגען פערצווייפעלטע צוריקצוקעהרען זיך צו פוס אין אונזערע מקומות. די מחנה הונגעריגע פרויען האָט אויסגעשטרעקט די הענד נאָך נדבות אויף צו שטילען דעם הונגער.

מאָמוזשיסטען צום מיליטער-דינסט

דער לאָדזער שול-קוראַטאָריום מעלדעט, אַז פאַר נאָבדעם, ווי די מיליטער-פּליכטיגע מאַטוזשיסטען בעקומען די יאָהר די רעזיקנאַנטס-צייגנישען, דאַרפען זיי זיך צושטעלען צו דער מיליטער-מאַכט, כדי דורכצומאַכען דעם מיליטער-דינסט. „אָדראַטשעניעס" פון מיליטער-דינסט ווערען אָנערקענט פאַר שטודירענדע נאָר ביז'ן 23-סטען לעבענס-יאָהר.

געפונען זיין קבר

אין אַ אויפן ג"אַבענעם ברונעם

אין זגערזש האָט נעכטען פּאַסירט אַ גרוילענדער פאַל.

אויף לענטשיצקא-גאַס איז דאָרט קאַליע געוואָרען אַ ברונעם. ווען דער פּלומפּען-מאַכער סטאַניסלאַוו מאַזורקעוויטש, וועלכער האָט זיך אונטערגענומען צורעכטצומאַכען די פּלומפּע, האָט זיך אין דער פריה אַראָפּגעלאָזט אין ברונעם, האָט זיך די ערד איינגעריסען און פערשאָטען אונטער זיך דעם אַרבייטער. ס'זענען זיך צוזאַמענגעלאָפען מענשען, וועלכע האָבען מיט גרויסע אָנשטרענגונגען גענומען אויסקראַצען די ערד פון פערשאָטענעם. אין אַ 20 מינוט איז געלונגען מאַזורקעוויטש'ן אַרויסצוראַטעווען אָבער שוין טויטער-הייט.

ווי דאַרף קאָלאָניזירט ווערען דער מיטעלשטאַנד?

פּראַקטישע בעמערקונגען צו אַ פּראַקטישען ענין

(ספּעציעל פאַר'ן „לאָדזער טאָגעבלאַט")

פון ש. זשובּאָוויצקי

אין דער איצטיגער צייט, ווען די פראַגע צו קאָלאָניזירען דעם מיטעלשטאַנד און ארץ ישראל איז געוואָרען און פערשידענע קרייזען אַ טעמע פאַר ערנסטע ופּתחים, זעהענדיג און דער עליה פון מיטעלשטאַנד כמעט די לעזונג פון דער שווערער עקאָנאָמישער פּאָסט-קריעגסלאַגע, און וועלכער מיר געפינען זיך, ווי אויך מעגליכע אויסזיכטען פאַר אַ ברייטער עליה און דער גאַהענטסטער צוקונפט, איז כדאי זיך אָפּצושטעלען אויף דער טעמע און פונאַנדערוויקלען די אַלע פראַגען, וואָס זענען מיט איהר פערבונדען און אַרויסציהען די געהעריגע מסקנות.

דאָס לאַנדווירטשאַפטליכע פּראָבּלעם האָט בעקומען און פערנעמט נאָך בעי הײנטיגען טאָג אַנ'אָנגעזעהענעם אָרט צווישען די הויפּט-ענינים פון דער לאַנד, און קאָן פערדעכענט ווערען אַלס איינע פון די שווערסטע פּראָבּלעמען.

ביז דער לעצטער צייט נאָך איז מען געוואוינט געווען בעטראַכטען די לאַנדווירטשאַפט אַלס שטאַרקע, שטאַנדהאַפטע עקסיסטענץ, געגען וועלכער די קריזיס-מגפה איז אומעמפּפינדליך. דער קריזיס האָט רואינירט הויפּטזעכליך דעם שטאַטישען ישוב און און רוב פאַלען האָט ער בלויז ליינט אָנגערירט דעם דאָרף. דער לעצטער קריזיס אָבער האָט אונז געוויזען, אַז מיר האָבען געהאַט אַ טעות — דאָס דאָרף האָט געליטען אַזוי אַ גלייכער מאָס ווי די שטאָט, דער קריזיס האָט דעם דאָרף נישט אויסגעמיטען.

אין נאָך עפּעס — און 18 און אין אָנהויב פון 19. יאָהרהונדערט איז עגטשטאַנען די מורא, אַז עס וועט נישט קלעקען קיין בּאָדען צו בעשפּייזען די בעיוד וואַקסענדע צאָהל מענשען אויף דער וועלט. זעלבסטפערשטענדליך, אַז

די לעצטע יאָהרען האָבען צונישט געמאַכט די דאָזיגע מורא און האָבען בעוויזען, אַז די דאָזיגע חשדים האָבען קיין גרונד נישט געהאַט.

אַ דאַנק דער נייער מעכאַניק איז געלונגען צו פערגרעסערן דעם דורכשניטליכען פּראָדוקטיוויטעט פון באָדען, אויף מען האָט נישט געקאָנט אויסברייטערן און פערגרעסערן דעם שטח פון דער ערד, איז אָבער געלונגען צו פערגרעסערן איהר פּראָדוקטיוויטעט דורך פערשידענע קינסטליכע מיטלען, ווי כעמישע פעטמיטלען, קינסטליכע דערוואַרומונג א. אַז וו. עס איז שוין אַפילו געלונגען פּרואווען צו מאַכען די אויבערשטע שיכט פון באָדען דורך כעמישער בעטמיטלונג און זי מאַכען אינגאַנצען אונאָפּהענגיג פון דער אונטערשטער שיכט, וואָס עס מאַכט מעגליך אַפילו איבערצוטראָגען די אויבערשטע שיכט פון באָדען אויף נייע ערטער. און פראַנקרייך, למשל, ווערען געשלאָסען אָפּמאַכען מיט גערטנער-אָרגאַניזאַציעס, ווען עס ווערט געגעבען דאָס רעכט איבערצופיהרען שפּעטער דעם גוט-אויסגעאַרבייטען אויבערשטען באָדען-שיכט אויף אַ נייעם אָרט. געווען און גערטענדלער, וואָס זענען געבויט, ווי שטאָקען — אינגעם אויפ'ן אַנדערען און פערנעמען בלויז אַ זעהר בעגרענעצטען ערד-שטח, זענען אַ זעהר אָפּטע ערשיינונג און די לענדער פון דער אונטערנעהמער לאַנדווירטשאַפט.

מיר זענען אַזוי אַרום איצט אַוועקגעשטעלט געוואָרען אין אַ איא מצב, אַז נישט נאָר וואָס עס איז נישט פאַרהאַן קיין שום מורא, אַז דער באָדען וועט נישט קלעקען צו שפּייזען די מענשען, נאָר — מיר האָבען פאַר זיך אַן איבער-פּראָדוקציע און דער לאַנדווירטשאַפט. דער באַנק דער גרעסערער מעגליכקייט פון פּראָדוקציע האָט זי איצט פּראַקטיש אַ מצב פון דער לאַנדווירטשאַפט, אַ ג'פּת, מיט מיר וועלען פערגלייכען דעם מצב פון דער לאַנדווירטשאַפט און איצטיגער צייט. וועלען מיר ערשט זעהן, וואָס פאַר אַ געוואַלדיגע ענדערונגען עס זענען אין דער צייט פאָרגעקומען. עס זענען שוין לאַנגע צייטען, ווען דער פּויער האָט געקאָנט מיט אייגענע כחות און זיינע אייגענע הענט אויסאַרבייטען דאָס אַלץ. וואָס ער האָט בעדאַרפט פאַר זיך און זיין ווירטשאַפט. יעדע צייטען, ווען דער פּויער איז גלייכצייטיג געווען אַ קאַוואַל, אַ מילנער, א.א.וו. און די פרוי זייניגע האָט זיך פערנומען מיט שפּינען, נעהען און צוגרייטען אַלץ, וואָס עס איז נויטיג פאַר דער פאַמיליע — אַז די צייטען זענען אַוועק און וועלען שוין קיינמאָל נישט צוריקקומען. אמת, עס זענען הײנט אויך פאַרהאַן אַזעלכע, וואָס פאָדערן, דער פּויער זאָל צוריקקעהרען צו זיין אַלטען לעבענס-שטייגער, ער זאָל זיך בעגנוגענען מיט די נויטיגסטע בעדערפענישען און זאָל לעבען ובלויז מיט די פּראָדוקטען פון זיין אייגענער אַרבייט און מיט די זאַכען, וואָס ער וועט אויסאַרבייטען מיט זיינע אייגענע הענט. די דאָזיגע פערעלטערטע טעאָריע האָט אָבער שוין גישט קיין שום ווערט פאַר

אונזער צייט. מען קאָן נישט פאָדערן פון פּויער, ער זאָל צוריקקעהרען צו די פּרימיטיווע לעבענס-פאָרמען, דאָ, ווען דער שטאַטישער מענש האָלט אין איין פערגרעסערן און זיינע פאָדערונגען ווערען פסדר ברייטער. בכלל קאָן מען איצט נישט רעדען, וועגען דאָרף, ווי עפּעס וועגען אַ בעזונדערס, וואָס איז אָפּגעטיילט פון דער סביבה, וואָס רינגעלט איהם אַרום, פערגעסענדיג דערביי אין דער שטאָט, אין וועמענס שכנות דער דאָרף געפינט זיך און איך וועלכער זי האָט אַזאַ שטאַרקע און ענטשיידענדע השפּעה. דער פּויער פון אונזער צייט איז אויך אַ סוחר, וועלכער פערקויפט דעם עודף פון זיין פּראָדוקציע און שטאָט אַריין. דער פּויער הייבט אָן צו פּראָדוצירען פאַר דער שטאָט און דער צושטאַנד אויפ'ן שטאָטישען מאַרק האָט אויך אויף איהם אַ השפּעה. דער דאָרף איז איצט ענג פערבונדען מיט דער שטאָט און אויך פערקעהרט. עס איז איבעריג צו רעדען באריכות וועגען דער קולטורעלער השפּעה פון דער שטאָט אויפ'ן דאָרף. די ענטוויקלונג פון שטאָט איז וואַלאַגער בעאיינפלוסט ממילא די ענטוויקלונג פון פּויער און מען קאָן נישט פאָדערן קיין פּרימיטיווע לעבענס-פאָרמען פון פּויער, און דער צייט, ווען דער שטאַטישער אינטעלעקטועלער ענטוויקעלט זיך פסדר.

און נאָך עפּעס: אויך און די פּריוואַטע צייטען פלעגען זיך דער דאָרף מיט דער שטאָט צוזאַמענטרעפען און קריזיס-צייטען, אָבער דאָס זענען ס'רוב געווען קריזיסען, וואָס זענען געווען פערבונדען מיט אַ בעגרענעצט אָרט. דאָס זענען געווען „לאָקאַלע קריזיסען". אַ דאַנק די גרויסע ענדערונגען און אומוואַנדלונגען, וואָס זענען געקומען און דער פּאָליטישער און עקאָנאָמישער וועלט און אַ דאַנק דעם אינטערנאַציאָנאַלען מסחר, וואָס האָט זיך ענטוויקעלט און אַ בעזונדער'ס שטאַרקער מאָס, ווערט יעדער לאָקאַלער קריזיס מיט אַ מורא'דיגער שנעלקייט פערוואַנדעלט און אַנ'אַלגעמיינעם קריזיס. אויף עס ווערט נאָר קראַנק איינער פון די אברים פון עקאָנאָמישען אָרגאַניזם, שלעפּט עס שוין מיט זיך מיט אַנ'אַלגעמיינע קרענק, וועלכע פערשפּרייט זיך און שטעלט און סכנה דעם גאַנצען אָרגאַניזם.

פון דעם אַלעמען, וואָס ווערט דאָ אַרויסגעזאָגט, ווערט קלאָר, אַז דער דאָרף און די לאַנדווירטשאַפט קאָנען נישט פערדעכענט ווערען אַלס שטאַנדהאַפטע און סטאַביליע אויף 100 פּראָצענט און בעזיק צוליב דעם, וואָס די אינטערנאַציאָנאַלע שאַפט אַנ'אינטערדעפּענדענץ, צוליב דעם וואָס דער דאָרף מיט דער שטאָט איז געוואָרען ענג פערבונדען, וואָס שפּיגלען זיך געגענזייטיג די אַפּשוואַכונג פון איינעם הירקט גלייכצייטיג אויפ'ן צווייטען און צוליב דעם, וואָס יעדער לאָקאַלער קריזיס איז עלול און דער היינטיגער צייט פערוואַנדעלט צו ווערען און אַנ'אַלגעמיינעם קריזיס, וועלכער שאַדט סיי דער שטאָט, סיי דעם דאָרף.

מיר האָבען שוין בעטאָנט, אַז מעהר קאָן נישט בשום אופן פערזיכערען אויף הונגערט פּראָצענט די שטאַנדהאַפטיגקייט פון דער לאַנדווירטשאַפט, ווייל עס איז נישט מעגליך אויסצומיידען די ווירטשאַפטליכע אויפּ-טרייסלונגען, וועלכע לאָזען נישט דורך אויך דעם דאָרף. דאָס, וואָס ס'איז יאָ מעגליך — וואָס אונטערשטייט צום גינסטען דעם דאָרף לגבי דער שטאָט — איז: די פערזיכערונג פון דער בעפעלקערונג פון די מינימאַלע ספּעציעלע בעשטעדיגע בעדערפענישען פון דעם פּויער. מיר קענען נישט בעפרייען דעם דאָרף פון עקאָנאָמישע קריזיסען, מיר קענען עס אָבער אַבער זיכערען, אַז אַפילו און די שאַרפסטע מאָמענטען פון ווירטשאַפטליכע קריזיסען, וועט זיך עס דערהאַלטען און נישט אומגעהן. די דאָזיגע מעגליכקייט זיך צו דערהאַלטען רופען מיר אָן שטאַנדהאַפטיגקייט און די דאָזיגע לאַגע ווערט אָנגערופען אַ פעסטע. די 50-פּראָצענטיגע שטאַנדהאַפטיגקייט, וואָס דער דאָרף קאָן האָבען, שטעלט עס אַוועק אין אַ בעזונדערע

לאַגע לאַנגע און גיט איהם קרעפטען בעי צוקומען די שווערע קריזיס צייטען.

די דאָזיגע טעלהאָוועוו שטאַנדהאַפטיגקייט קאָנען מיר שאַפען, איינ עס וועט אונז געלונגען צו פערהיטען דעם פּויער פון די פּלאָגען, וואָס ווי צייט קאָן מיט זיך מיטברענגען, אייב זיין ווירטשאַפט וועט איינגעאָרדענט ווערען אויף אַזאַ אופן, אַז זי זאָל איהם שטענדיג קאָנען געבען זיינע מינימאַלע בעדערפענישען און אין אַ שווערער צייט זאָל ער קאָנען פּלאַנען שטעהן אויפ'ן פּלאַץ אומאָפּהענגיג פון מאַרקעטשאַנסען און לעבען בלויז פון דער פּרוכט פון זיין אייגענער פּראָדוקציע.

אַ דאַנק דער צוגעפּאַסטער בעגרעניצונג און דער קאָנצענטראַציע און די ד'אמות פון דער איינענער ווירטשאַפט, וועט דער פּויער קענען אויסהאַלטען און בעקומען דעם קריזיס-שטורם.

דאָס איינפלאַנצען פון זיכערהייטס-געפיהל און האַרץ פון'ם מענשען האָט אַ געהעלפער נאַ בעדייטונג. דאָס דאָזיגע געפיהל מאַכט דעם מענשען שטאַרק און פעסט, גרייט צו ליידען און קעמפען. די גישט-זיכערהייט און די שטענדיגע שרעק פאַר'ן מאָרגען, וואָס קאָן ברענגען אַ רע און, שטערען און אַ גרויסער מאָס דער ענטוויקלונג פון'ם גאַרמאַלען לעבען, אפילו ראָ, ווען ער בעזיצט מיטלען צו בעפרידיגען אַלע בעדערפענישען פון זיין לעבען. די דאָזיגע שטענדיגע מורא, די אונזיכערהייט, בעגלייטען אונז בסדר און גלות און פערגלייכען אונזער אַ שית, וואָס דראָהט יעדער רגע דערטרינקען צו ווערען אין די טיפענישען פון ברויזענדען ים. די זיכערהייט קאָן אַ מענש זיך ערווערבען, זיצענדיג אויף זיין אייגענעם באָדען און, ווי סעדריג, אַז זיין ווירטשאַפט קאָן איהם רעקען זיינע מינימאַלע בעדערפענישען און איהם העלפען גובר צו זיין יעדען קריזיס און שטורם.

(דאָס ווייטערע קומט).

דער קאָנפליקט צווישען פּויפּסט און דער פאַשיסטישער רעגירונג

שאַרפע רעדע פון פּויפּסט געגען פאַשיזם

ביז איצט איז נאָך נישט פעראָפענט־ליכט געוואָרען קיין אָפיציעלע דעציזיע וועגן דער פּויפּסטליכער פּראָטעסט־נאָטע צווישען וואַטיקאַן און דער איטאַליענישער רעגירונג. דערווייל רעדט מען אומעטום וועגען דער פּויפּסטליכע פּראָטעסט־נאָטע, אין וועלכער דער פּויפּסט ערקלערט, אז אויב די רעגירונג וועט נישט צוריקציהען דעם דעקרעט וועגען שליסען די קאַטוילישע אָרגאַניזאַציעס, וועט דער קאָנקאָרדאַט איבערגעריסען ווערען. נישט וואַרטענדיג אויף אַן ענטפער האָט דערווייל

דער פּויפּסט פעראָפענטליכט עטליכע שאַרפע רעדעס געגען פאַשיזם. אין איין רעדע, וועלכע איז געווענדעט צו די גלחים צווישען די איטאַליענישע עמיגראַנטען האָט דער פּויפּסט געזאָגט אַזוי: איך דערמאָן זיך דעם מאָמענט, ווען עס איז אין יאָהר 1929 געשלאָסען געוואָרען דער קאָנקאָרדאַט מיט דער איטאַליענישער רעגירונג. די פאַשיסטען האָבען דאָן פאַר שמחה געטאַנצט אין די גאַסען. דאָן האָב איך געזאָגט: היינט שרייען זיי „הושענה!" און מאָרגען ווע־

לען זיי פאָדערן מיך צו „קרייציגען".

די רעדע האָט דער פּויפּסט פערענ־דיגט מיט אַזאַ כאַראַקטעריסטישען זאַץ: „מען דאַרף זיך נישט נאַרען, אז דער בייזער גייסט וועט זיין רוהיג, דאַך דאַרף מען זיך פרעהען, אויב דער בייזער גייסט איז אומרוהיג, דאָס איז דער בעסטער סימן, אז עס מאַכט זיך גוט. אין רוים רעדט מען אויך זעהר פיל וועגן דעם בעשלוס פון פאַשיסטישען דירעקטאָ־ריאַט, אז די שול־יוגענד אין עלטער יונ־

גער פון 18 יאָהר מוז ערצוגען ווערען נאָר אין די פאַשיסטישע אָרגאַניזאַציעס „באַלילאַ" און „אוואַנגאַרדה". די יוגענד דאַרף ווערען אַזוי ערצויגען, אז צו יע־דען מאָמענט זאָל זי גרייט זיין אויסצו־פיהרען אַלע בעפעהלען פון מוסאָליני.

אין רוים זאָגט מען, אז דער דאָזיגער בעשלוס איז אַן ענטפער אויף די לעצטע רעדעס פון פּויפּסט. און דעריבער ווערט די לאַגע געשפּאַנט פון מינוט צו מינוט.

——=0§0=——

איז ארץ־ישראל זאָל איינגעפיהרט ווערען הכנסה־שטייער?

קאַ י ר א, (יטא) די „מזרח־נייעס־אַגענטור" דערוויסט זיך, אז איינער פון די הויפּט־פאָרשלאָגען, וואָס וועלען גע־מאַכט ווערען דורך דער פינאַנציעלער רעגירונגס־קאָמיסיע אונטער'ן פאָרזיץ פון סער דזשאָן א'דאַנעל, זאָל בעשטעהן אין איינפיהרען אין א"י אַ סיסטעם פון הכנסה־שטייער. ווי בעקאַנט, איז א"י ביי היינטיגען טאָג איינס פון די ווע־ניגע לענדער, וואָס זיין בעפעלקערונג איז נישט בעלאַסטעט מיט דעם הכנסה שטייער. אין הסכם מיט די עמפעהלונ־גען פון דער א'דאַנעל־קאָמיסיע זאָל דער הכנסה־שטייער גענומען ווערען פון אַלע אונטערנעמונגען, וואָס זייער יעהר־ליכע הכנסה בעשטעהט ווייניגסטענס 2000 פונט.

אַן אַנדער עמפעהלונג פון דער א'־דאַנעל־קאָמיסיע זעהט פאָר די ראַציאָ־נעלערע עקספּלואַטאַציע פון די קאָמו־ניקאַציע־מיטלען אין א"י. די קאָמיסיע זאָל האָבען איינגעפונען, אז די עקס־פּלואַטאַציע פון די אייזענבאַהנען אין א"י גיט צו ווייניג הכנסות, צוליב וואָס די קאָמיסיע לעגט פאָר צו פערברייטערען די אויטאָבוסען־קאָמוניקאַציע, וועלכע וועט, לויט דער מיינונג פון דער קאָמיסיע, פערגרעסערן דעם רעגירונגס־אוצר גרעסערע איינקונפטען. צו דעם צוועק עמפעהלט אויך די קאָמיסיע, אז די רעגירונג זאָל מעהר זאָרגען פאַר דער פערברייטערונג און אויסבעסערונג פון דער שאָסען־נעץ אין א"י.

נייער פאָהר־פּלאַן פון די באַהנען

גילטיג פון 15. מאַי.

לאָדזער פאַבריקס־וואָקזאַל

קומט אָן:

פון קאַלושקי (פערב. מיט וואַרשאַ)	2,26
" "	4,15
" "	5,35
" "	6,55
" "	7,19
" "	7,34
" "	7,50
" "	8,37
" טשענסטאָכאָוו	9,19
" קאַלושקי (מאָנטאָג און נאָך חגא)	9,55
" " (פערבינדונג מיט וואַרשאַ)	10.27
" "	13.02
" סקאַרזשיסק (פערב. וואַרשאַ)	14,47
" וואַרשאַ (מיט רעסאָראַן־וואַגאָן)	16,10
" קאַלושקי (פערבינדונג וואַרשאַ)	17,37
" קאַלושקי	19,59
" ווערשאַ	20,45
" קאַלושקי (בלויז אין חגא־טעג)	21,24
" " " "	22,02
" "	22,52
" סקאַרזשיסק	23,10
" קאַלושקי	23,42

פאָהרט אָפּ:

קיין קאַלושקי	0'35
" " (פערבינדונג מיט וואַרשאַ)	1,45
" " (פערב. טשענסטאָכאָוו)	2,45
" " (פערבינדונג וואַרשאַ)	5,50
" "	6.50
שנעלצוג קיין וואַרשאַ	7,45
קיין קאַלושקי (זונטאָג, חגא)	9,02
" סקאַרזשיסק	9,50
" קאַלושקי	10,56
" " (פערב. מיט וואַרשאַ)	11,35
" " (פערבינדונג וואַרשאַ)	13,58
" "	15.05
" סקאַרזשיסק	15,25
" קאַלושקי (פערבינדונג טשענ־סטאָכאָוו—קאַטאָוויץ)	16,05
" " (פערבינדונג וואַרשאַ)	16,55
" "	17,50
" " (פערבינדונג וואַרשאַ)	18,30
שנעלצוג קיין וואַרשאַ (מיט רע־סטאָראַן־וואַגאָן)	19,10
קיין קאַלושקי	19,30
" "	20'20
" " (פערבינדונג קאַטאָוויץ)	21,20
" " (פערבינדונג וואַרשאַ)	21,55

קאַלישער וואָקזאַל

קומט אָן:

פון פּויזען	0,21
" וואַרשאַ	1,00
שנעלצוג וואַרשאַ	3,39
" פון וראָצלאַוו (דורך לעש־נאָ—אָסטראָוו)	3,43
פון קוטנאָ, פּלאָצק	4,17
" אָסטראָוו־וויעלקאָפּ.	4,49
" הערב נאָווע־קאַטאָוויץ (דורך זד.־וואָליאַ)	5,25
" קראַקאָ־קאַטאָוויץ	6,21
" לאַסק (אין וואָכענטעג)	7,10
שנעלצוג פון פּויזען־בערלין	7,30
פון לאָוויטש	7,35
" קוטנאָ־גדיניע (פּלאָצק)	8,05
" אָסטראָוו־וויעלק.	8,47
" לעמבערג (שלאָף־וואַגאָן 3. קלאַס)	9.15
שנעלצוג פון וואַרשאַ	9,22
פון לאַסק (זונטאָג)	10,55
" וואַרשאַ	11,30
" פּויזען	12,15
" קוטנאָ־פּלאָצק	12,52
" לאַסק	15,30
" פּויזען	17,54
" קאַלושקי	18.50
" נאָווע־הערב, טשענסטאָכאָוו (זד.־וואָליאַ)	19,40
" קוטנאָ־פּלאָצק	19,45
שנעלצוג בערלין־פּויזען	20,20
פון וואַרשאַ (שלאָף און רעסטאָראַן־וואַגאָן)	21,34
" לאַסק (ערב־יום־טוב, שבת, זונטאָג, חגאות)	21,48
" קוטנאָ־פּלאָצק	22,28

פאָהרט אָפּ:

קיין קוטנאָ־פּלאָצק	0,32
" הערבי־נאָווע־קאַטאָוויץ (זד.־וואָליאַ)	0,42
" אָסטראָוו—לעשנאָ	1,18
שנעלצוג קיין וראָצלאַוו (דורך אָסטראָוו)	2.47
שנעלצוג קיין וואַרשאַ	3,51
קיין וואַרשאַ	5,04
" פּויזען	6,40
שנעלצוג קיין וואַרשאַ	7.38
קיין קאַלושקי	8.35
" לאַסק (קאַלומני)	9,05
שנעלצוג קיין פּויזען	9,35
קיין קוטנאָ	9,45
" פּויזען	11,45
" קוטנאָ	12,25
שנעלצוג וואַרשאַ	13,10
קיין לאַסק	13,40
" פּויזען	15,10
" קוטנאָ־פּלאָצק	15,20
" לאָוויטש	15,35
" נאָווע־הערבי, קשענסטאָכאָוו	17,40
" וואַרשאַ	18,10
" אָסטראָוו־וויעלקאָפּ.	19,35
" לאַסק	20,00
" לאָוויטש	20,25
" לעמבערג (פערבינדונג בזעזשאַני)	20,42
שנעלצוג פּויזען־בערלין (שלאָף־וואַגאָן)	21,42
קוטנאָ (פּלאָצק) גדיניע	22,00
קיין קאַטאָוויץ־קראָקאָ	22,55

„HERCLIJA"
PENSJONAT - INTERNAT
dla dzieci i młodzieży
w pięknym lesie
CZARNIECKIEJ-GORY
OTWARCIE 1-go CZERWCA r. b.
Korepetycja, gimnastyka, i rozrywki pod kierownictwem sił fachowych.
wszelkie kąpiele lecznicze, wykwitna kuchnia –
Najtroskliwsza opieka i pielęgnacja zapewnione
Dokładne informację i zapisy przyjmuje
p. Poznańska, ul. Magistracka 20, telefon 20-103.

אַכטונג!
פּויזנער און פאַמערנע
הויזירער!
אין אייערע גאַנץ וויכטיגע אָנגעלעגענהייטען אין שייכות מיט די לעצטע דעציזיע פון פּויזנער סאָנד־אַפּעלאַציניע, ביטע זיך מיט מיר פערזענליך פערשטענדיגען
מיט אַכטונג
יעקב זאַמעק,
לאָדז, פּל. דאַמבראָווסקיעגאָ 2, טעל. 156-70, פּראָנט, פאַרטער, ביוראָ „מאַשינאַפּיס"

אַגענטען הויזירער
ווערען געזוכט אויף אַ הויכע פּראָוויזיע צום פערקויף פון אַ נויטיג און יעדער שטוב אַרטי־קעל פון ערשטען געברויך. צו מעלדען זיך פּאָלנאַצנאַ 8, וואוינונג 50, 2־טער הויף, 1־טער שטאָק פון 2—4 נאָכמ.

די פערוואַלטונג פון דער
יודישער קהלה אין לאָדז
מאַכט בעקאַנט, אז דער 3־טער טייל פון עטאַט־רעגיסטער אויפ'ן 1931 יאָהר, וואָס ענטהאַלט די עטאַט־צאָהלערס פון די גאַסען: פּיראַמאָוויטש, פּיעטרי־קאָווער, פּל. דאַמבראָווסקי, פּל. רעמאָנטאַ, פרייהייטס־פּלאַץ, פּאַדלעשנאַ, פּאָלודניאָווא, פּאָמאָרסקאַ, פּרזעיאַזד, פּרזענדזעלניאַנאַ, פּוסטאַ, ראַדוואַנסקאַ, ראָקאָטשינסקי, רזגאָווסקאַ, סענאַטאָרסקאַ, שענקיעוויטשאַ און טאַרגאָוואַ,
ווערט אויסגעלעגט צום דורכזעהן
לויט די עקזיסטירענדע פאָרשריפטען במשך פון 8 טעג
ד. ה. פון 10. יוני ביז'ן 18. יוני איינשליסליך אין קאַנצעלאַריע פון דער קהלה פרייהייטס־פּלאַץ 6, אין די שעה'ען פון 10 ביז 1 נאָכמיטאָג.
לאָדז, דעם 9־טען יוני 1931.

OGŁOSZENIE.
Wykonywujemy wszelkie PLANY dla uzyskania koncesji w Magistracie i Województwie na uruchomienie warsztatów mechanicznych.
Porady techniczne BEZPŁATNIE.
Inż. Juljusz Hamer i S-ka
Łódź, ul. 6-go Sierpnia № 1, tel. 188-58.

Matki, strzeżcie swoje dzieci!
Pluskwa rozsadnikiem wszelkich chorób
Jedynie preparat „FUMIGATORE-CIMEX"
tępi radykalnie pluskwy wraz z zarodkami.
Przedstawiciel: Inż. Juljusz Hamer i S-ka Łódź,
6-go Sierpnia 1, Telefon 188-58.
Przeprowadzamy dezynfekcje pod gwarancją.

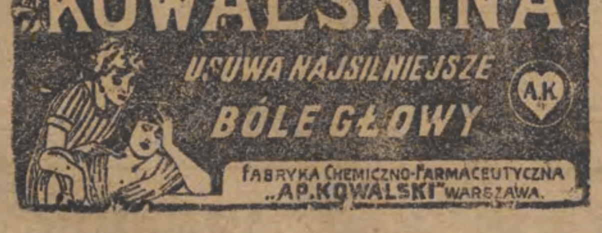

קינאָ
ZACHĘTA
זגיערזשער־גאַס 26.
היינט און טעגליך! – גרויסער דאָפּעלט פּראָגראַם
1) גרעסטער קרבן פון אַ פרוי
אין דער הויפּט־ראָל
BILLIE DOVE
2) דאָס פערלוירענע ווייב
פון די טראַגי־קאָמישע איבערלעבונגען פון אַ היינטצייטיגער פרוי
MARY KID אין דער הויפּט־ראָל
אַכטונג! זומער־סעזאָן אָנהויב פון סעאַנסען פון 5.30, יום־טוב דעם 4. ד. ה., שבת און זונטאָג פון 3 נאָכמיט. אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי. פּרייזען ערמעסיגט.

אליכם אישים אקרא
וקולי אל בני אדם
בצדק כל אמרי פי
ואין בהם נפתל ועקש
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנגעוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו לויפען אין דעם ביוראָ
פּעטריקאָווער 17
2־טער הויף פאַרטער
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אַלערליי ביטעס, קלויזעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען איז משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אַפּאָזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען וועגען פּעסער, ריזעס אין קאָמיסאַריאַט־זשאַנדו, וועקסעל־אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסענהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות־אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצן אינטערציזיעס, אַקטען, דאָראָוויזנעס אַלערליי סעראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עוועגטועל מיט אַן אַדוואָקאַט.
י. מאַנעלאַ
2־טער הויף פּאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.

„פּראַצאַ"
קאָנצעסיאָנירטע פּראַפ. פּרויען־קורסן, וואָלטשאַנסקאַ 21, טעל. 167-15.
ס'ווערט אָנגענומען איינשרייבונגען אויף פאָלגענדע אָפּטיילונגען:
1) דאַמען־שניידעריי,
2) שטיקעריי—האַנד־אַרבייט,
3) וועש־נעהעריי,
4) קאַפּעלושען־פּאַסאַנירען,
5) אָנדולאַציע,
6) מאַניקיור.
דער סעקרעטאַריאַט איז אָפען פון 9—1 נכ.

גרעוזענער מיליטער־בעאַמטער
ב. מאָז,
פּיעטריקאָווער № 10
שרייבט ביטעס און גיט געוויסענהאַפטע עצות אין אַלע
מיליטער־ענינים.
ספּעציאַליסט פאַר ביטעס שרייבען פאַר איינציגע שפּייזער

וויכטיג פאַר דאַמען!
מאַכע איך די עלעגאַנטסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַר־בייטע איך אויף גענצליך נייע.
נאָר פאַר 2.50 זל.
געדענקט דעם אַדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2־טען איינגאַנג, לינקס פּאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויס־פערטיגונג – 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל
„TOLA"

גענעז שוויַיס פון פיס
און אַדציסקעס נוצט נאָר דעם שוין 30 יאָהר בעוואוסטען פּראָשעק און פּלאַסטער „ראַדיקאַל" היט אייך פאַר פערשידענע עהנליכע נאָכמאַכונגען, וועלכע ברענגען קיין נוצען נאָר שאַדען די פיס און אייער געזונד. פּרייז 30 גר. אויף פלין „ראַדיקאַל" צו וואַנצען גאַראַנטירט אויף אַ גאַנצען זומער פּרייז פון אַ פּלעשעל 10 דעקאַ 70 גראָשען. צו בעקומען ביים ציי־טונגס־פערקויפער וואָלניאַווש, אַלטע שטאָט 1, אויך ביים ציייטונגס־פערקויפער פּנחס וואָל־ניאַוש, פּיעטריקאָווער 34 רוג צעגעלניאַנאַ.

בשורת ספר חדש
יצא לאור ספר „באור ומדרש תורה" פירוש על חמשה חומשי תורה ביחוד על דברי המדרש רבה הסתומים מאת הרב הגאון ר' ברוך בענדיט גליקסמאַן ז"ל. חלק שני על שמות ויקרא במדבר דברים. להשיגו אצל נכדו המו"ל
פ. ז. גליקסמאַן זוואַדזקאַ 16a

לעזט דאָס „לאָדזער טאָגעבלאַט"

דאַמען־סאַקעטקעס
פון אַלטע פילץ־היטען אונט אַהנליכע מענער דאַמען־קאַפּעלושען־היט, מאַך איך די שענסטע פאַסאָנען אין פאַרבען צו זעהר ביליגע פּרייזען.

[illegible]
Redaktor-wydawca S. Hamburski
Drukarnia M. i W. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska [illegible]